

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทาง
อารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

นางสาวหนึ่งฤทัย อูตรลัก

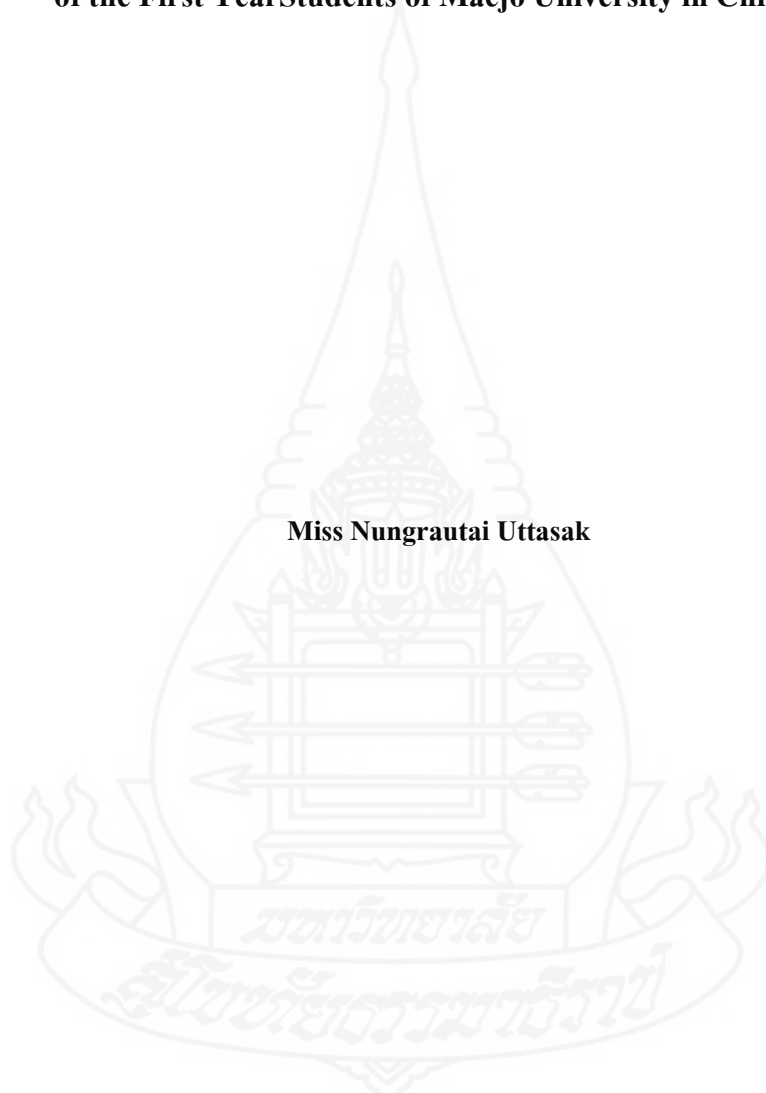

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม สาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2562

**The Relationship between Family Parenting Style and Emotional Intelligence
of the First Year Students of Maejo University in Chiang Mai**

Miss Nungrautai Uttasak

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Arts in Family and Social Development

School of Human Ecology

Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อและนามสกุล นางสาวหนึ่งฤทัย อุดรลี้ก

วิชาเอก การพัฒนาครอบครัวและสังคม

สาขาวิชา มนุษยนิเวศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพร เสียนสลาย
2. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม หุตะแพทย์

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2563

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

จิตตินันท์ เดชะคุปต์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.จิตตินันท์ เดชะคุปต์)

สุรพร เสียนสลาย

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพร เสียนสลาย)

บุญเสริม หุตะแพทย์

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม หุตะแพทย์)

สมพร พุทธาพิทักษ์ผล

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมพร พุทธาพิทักษ์ผล)

ชื่อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทาง
อารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัย นางสาวหนึ่งฤทัย อุดรศักดิ์ รหัสนักศึกษา 2567000340

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วิชาเอกการพัฒนาครอบครัวและสังคม)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพร เลี่ยนสลาย (2) รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม
หุตะแพทย์ ปีการศึกษา 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและความฉลาดทางอารมณ์
ของครอบครัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ และศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัย
แม่โจ้ วิทยาเขตจังหวัดเชียงใหม่ ที่ลงทะเบียนเรียนในปีการศึกษา 2561 จำนวน 348 คน สุ่มตัวอย่าง
แบบโควต้าตามสัดส่วนของนักศึกษาของแต่ละคณะ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ได้แก่ แบบวัด
การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเยาวชนของกรม
สุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2559) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการเชิงสถิติ ประกอบด้วย การแจก
แจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า (1) นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการ
อบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับสูง ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยในระดับ
ปานกลาง และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันในระดับต่ำ นักศึกษามีความฉลาดทาง
อารมณ์ในภาพรวมและแต่ละองค์ประกอบ (ดี เก่ง สุข) อยู่ในเกณฑ์ปกติ แต่มีองค์ประกอบย่อยด้าน
ความรับผิดชอบที่อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าปกติ และ (2) ผลการทดสอบความสัมพันธ์ พบว่า การอบรม
เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจากครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม
และแต่ละองค์ประกอบ (ดี เก่ง สุข) ของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่เป็น
ความสัมพันธ์ระดับต่ำ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด
กวดขันจากครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมและแต่ละองค์ประกอบ
(ดี เก่ง สุข) ของนักศึกษา

คำสำคัญ ความฉลาดทางอารมณ์ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู นักศึกษาชั้นปีที่ 1

Thesis title: The Relationship between Family Parenting Style and Emotional Intelligence of the First Year Students of Maejo University in Chiang Mai

Researcher: Miss Nungrautai Uttasak **ID:** 2567000340; **Degree:** Master of Arts (Family and Social Development); **Thesis advisors:** (1) Dr. Suraporn Siansalai, Associate Professor, (2) Dr. Boonserm Hutabaedya, Associate Professor; **Academic year:** 2017

Abstract

The purposes of this research were to study the family parenting style and emotional intelligence of the first-year student of Maejo University in Chiang Mai Province, and to study the relationship between family parenting style and students' emotional intelligence. The survey research was carried out in this study.

The research samples were 348 first-year students who enrolled in the academic year 2018. The sample were randomly selected with a quota sampling technique based on the proportion of students of each faculty. Data were collected by using questionnaires, both the parenting questionnaires developed by the researcher, and the Emotional Intelligence Evaluation Form for Youth, developed by the Department of Mental Health, Ministry of Public Health (2016). The data were analyzed by statistical methods; including frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and the Pearson test for determining the coefficient of correlation.

The research results were found that (1) the 1st year students of Maejo University at Chiang Mai Province were raised by democratic rearing style at a high level, by laissez-faire rearing style at a moderate level, and by autocratic rearing style at a low level. The 1st year students of Maejo University have overall emotional intelligence and each component (good, smart, and happy) at a normal level. However, there was a sub-element of responsibility that was lower than normal, and (2) the democratic rearing style was positively correlated with overall and each component of emotional intelligence (good, smart, and happy) at the .01 level of statistical significance, **but correlation coefficient was a slightly small**. The laissez-faire rearing and autocratic rearing style did not correlate with the overall emotional intelligence and individual (good, smart, and happy) elements of the student.

Keywords: Emotional intelligence, Parenting style, 1st year students

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุพร เลี่ยนสลาย และ รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม หุตะแพทย์ ซึ่งท่านสละเวลาในการให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ปรึกษา พิจารณา แก้ไข ตรวจสอบความถูกต้อง ด้วยความเอาใจใส่จนวิทยานิพนธ์สำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณคณบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ที่กรุณาอนุเคราะห์ในการเก็บ ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ทุกท่านที่สละเวลาในการ ตอบแบบสอบถาม คุณจันทนา ภาชนะทิพย์ เจ้าหน้าที่ประจำสาขาวิชามนุษยนิเวศศาสตร์ที่ ดำเนินการประสานงานตลอดทั้งกระบวนการวิจัยจนสำเร็จ และขอขอบคุณ คุณมนัสนันท์ อุดรศักดิ์ ที่อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลงานวิจัยที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ท้ายนี้ ผู้วิจัยได้รับกำลังใจจากบิดา มารดา ญาติพี่น้อง และเพื่อนร่วมวิชาชีพที่ สนับสนุน ดูแล และให้กำลังใจ จนสามารถทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

หนึ่งฤทัย อุดรศักดิ์
กุมภาพันธ์ 2564

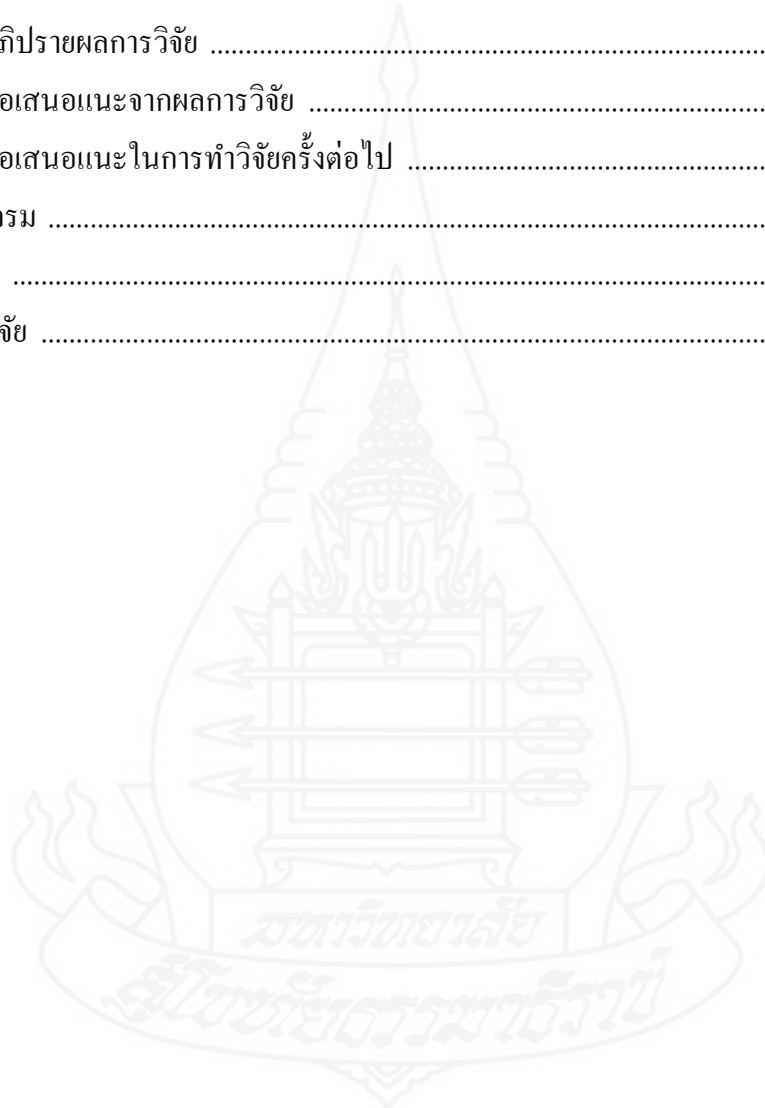

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
สมมุติฐานการวิจัย	5
คำนิยามศัพท์	5
ขอบเขตในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
พัฒนาการวิจัยกับความฉลาดทางอารมณ์	9
ความฉลาดทางอารมณ์	19
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	24
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	27
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	27
เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	28
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	32
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	33
บทที่ 4 ผลการวิจัย	34
ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	34
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว	38
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	49
สรุปการวิจัย	49
ผลการวิจัย	50

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว	52
ความฉลาดทางอารมณ์	53
อภิปรายผลการวิจัย	54
ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	57
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	58
บรรณานุกรม	59
ภาคผนวก	63
ประวัติผู้วิจัย	71

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำแนกรายคณะ.....	28
ตารางที่ 3.2 การประเมินคะแนนที่ได้กับเกณฑ์ปกติสำหรับ กลุ่มอายุ 18 – 25 ปี.....	31
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล	44
ตารางที่ 4.2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบ เข้มงวดกวดขันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกรายข้อ	39
ตารางที่ 4.3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกรายข้อ	40
ตารางที่ 4.4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบ ปล่อยปละละเลยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกรายข้อ	41
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูโดยรวมของ ครอบครัวนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่	43
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่	44
ตารางที่ 4.7 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ โดยรวมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่	45
ตารางที่ 4.8 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่แยกตามองค์ประกอบ ด้านดีของความฉลาดทางอารมณ์	46
ตารางที่ 4.9 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่แยกตามองค์ประกอบ ด้านเก่งของความฉลาดทางอารมณ์	47
ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่แยกตามองค์ประกอบ ด้านสุขของความฉลาดทางอารมณ์	48

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งภายนอกร่างกาย ได้แก่ ส่วนสูง น้ำหนัก รูปร่างหน้าตา การมีประจำเดือน พัฒนาการทางลักษณะทางเพศ และมีการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกาย ได้แก่ ฮอร์โมนต่างๆ ในร่างกาย พัฒนาการทางสมอง รวมทั้งพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา การพัฒนาวุฒิภาวะ โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะมีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป และแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล วัยรุ่นเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตที่คาบเกี่ยวระหว่างช่วงวัยเด็กต่อเนื่องกับช่วงวัยผู้ใหญ่ จึงเป็นช่วงที่ต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการต่างๆ ในทุกด้าน เช่น ด้านการเรียน การคบเพื่อน สภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดำเนินชีวิตอยู่ ซึ่งสังคมไทยในยุคปัจจุบัน เป็นสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวสังคมต่างๆ ทั่วโลก มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจนมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมแทบทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเปิดรับการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่ากลุ่มอื่น วัยรุ่นยุคใหม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่มากขึ้น วัยรุ่นจำนวนมากจึงหันมาสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น รวมถึงคนในครอบครัวผ่านระบบสื่อออนไลน์แทนความสัมพันธ์แบบดั้งเดิม จนทำให้วัยรุ่นขาดปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและบุคคลในครอบครัวมากขึ้น หากวัยรุ่นไม่สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการดำเนินชีวิต จนกลายเป็นปัญหาต่างในสังคม ดังนั้นวัยรุ่นต้องยอมรับและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อให้สามารถแสดงออกด้านพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบททางสังคม พฤติกรรมที่แสดงออกของวัยรุ่นเป็นผลมาจากการเรียนรู้ประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ผ่านการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาด้านต่างๆของวัยรุ่น การอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดามีอิทธิพลต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก ซึ่งการเลี้ยงดูจากบิดา มารดาที่แตกต่างกันก็มีผลต่อความสามารถในการปรับตัวของวัยรุ่นเมื่อต้องเผชิญปัญหาแตกต่างกัน การสำรวจของสถาบันประชากรและสังคมปี 2557 พบว่าวัยรุ่นประมาณร้อยละ 30 มีปัญหาทางด้านอารมณ์ และประมาณ 37 คน ในหนึ่งแสนคน มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง การทะเลาะวิวาท จับกลุ่มแข่งรถมอเตอร์ไซด์ ดื่มสุราใช้ยาเสพติด การถูกไล่ออกจากสถานศึกษา รวมทั้งการพยายามฆ่าตัวตาย (นงลักษณ์ วิรัชรัมย์, จินห์จุฑา ชัยเสนา คาลลาส, ชนิดดา เกษเกษร, และเวทิส

ประทุมศรี, 2559, หน้า 67) ปัญหาที่เกิดขึ้นข้างต้นส่วนหนึ่งเกิดจากการบกพร่องด้านความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient : EQ) ขาดความสามารถในการรับรู้ด้านอารมณ์ทั้งของตนเองและบุคคล จึงทำให้ไม่สามารถจัดการกับความขัดแย้งทางอารมณ์ของตนเอง และแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมดังกล่าว ซึ่งทำให้เกิดความกังวลต่อไปในอนาคตวัยรุ่นจะประสบปัญหาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มากขึ้น

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient : EQ) ว่า หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีความสุข (กรมสุขภาพจิต, 2543) เป็นความสามารถในการรับรู้และแสดงออกทางอารมณ์ รวมทั้งคุณลักษณะทางอารมณ์ที่เหมาะสมกับวัยและสังคม เป็นการที่บุคคลสามารถตระหนักรู้ความรู้สึกของทั้งตนเองและบุคคลอื่น สามารถแยกความแตกต่างของอารมณ์ที่เกิดขึ้นและใช้ปัญญากำกับอารมณ์ของตนเองเพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงานต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และใช้ปัญญาในการกำกับอารมณ์ของผู้อื่น โดยมีความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจซึ่งกันและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุว่าลักษณะสำคัญทางสังคมของไทยอันหนึ่งคือกลุ่มเด็กวัยรุ่นยังมีปัญหาทั้งด้านความสามารถทางเชาว์ปัญญา (Intelligent Quotient IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) โดยในปี 2557 เด็กวัยรุ่นมี IQ เฉลี่ยที่ 93.1 ต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล (IQ=100) ขณะที่ EQ ปี 2554 มีคะแนนเฉลี่ย 45.12 ต่ำกว่าระดับปกติที่ 50-100 คะแนน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, หน้า 40) ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์กับปัญหาในวัยรุ่น เช่น พฤติกรรมการติดยา ก้าวร้าวทำร้ายผู้อื่น ไม่เชื่อฟังบิดามารดา ติดเพื่อน ปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การเสพยาเสพติด การทำแท้ง รวมทั้งปัญหาสุขภาพที่เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ซึ่งนับวันยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นสามารถป้องกันได้ ถ้าวัยรุ่นมีตระหนักรู้ในเรื่องการควบคุมอารมณ์ตนเอง การรับรู้อารมณ์ผิดถูกทั้งของตนเองและผู้อื่น หากวัยรุ่นมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงจะช่วยให้การตัดสินใจแก้ปัญหาทำให้มีสติปัญญาใคร่ครวญถึงผลของการกระทำที่ตามมาเมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ต่างๆ ช่วยให้เกิดความภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง และช่วยป้องกันการเกิดปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบัน นำไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพ ดังนั้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและเยาวชนจึงเป็นภารกิจสำคัญอย่างหนึ่งของสังคมไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) กำหนดเรื่องนี้ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยกำหนดตัวชี้วัดในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กและวัยรุ่น ไว้ว่าเด็ก ร้อยละ 70 มีความฉลาดทางอารมณ์ ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422, p 66)

แต่อย่างไรก็ตาม ข้อมูลทางวิชาการบ่งชี้ว่าระดับความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่น จะมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในซึ่งหมายถึงพันธุกรรมซึ่งเป็นตัวกำหนดให้มนุษย์ทุกคนมีลักษณะพื้นอารมณ์ที่แตกต่างกันออกไป เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในตนเองตามธรรมชาติ และปัจจัยภายนอก ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อม และการเลี้ยงดู ซึ่งหมายถึงสิ่งที่อยู่รอบๆตัว ตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว การขัดเกลาทางสังคมในรูปแบบต่างๆ ชุมชน สถาบันทางสังคม เช่น โรงเรียน สถาบันทางศาสนา เพื่อน สามารถเป็นปัจจัยสนับสนุนให้วัยรุ่นพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในระดับสูงได้ โดยการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันออกไปของแต่ละครอบครัว จะส่งผลให้ความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นแตกต่างกันออกไป การอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมให้วัยรุ่นสามารถใช้วิจารณญาณตัดสินใจดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง เหมาะสม ตั้งอยู่บนศีลธรรมอันดี เพื่อให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เป็นกำลังของประเทศชาติที่ดีในวันข้างหน้า

นักศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นเด็กวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงจากระดับมัธยมเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา จึงเป็นช่วงวัยที่มีการปรับตัวค่อนข้างชัดเจน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการก้าวเป็นผู้ใหญ่ เป็นกำลังแรงงาน โดยมีการผ่านการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว การขัดเกลาทางสังคมในรูปแบบต่างๆจากชุมชน สถาบันสังคมในชุมชนมาระดับหนึ่ง ซึ่งอาจทำให้วัยรุ่นกลุ่มนี้มีระดับความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันไป จากเด็กและวัยรุ่นตอนต้น ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาวิจัยความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นกลุ่มนี้ โดยเฉพาะ และต้องการทราบว่ารูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวที่ผ่านมามีได้ส่งผลหรือมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นที่เป็นนักศึกษามากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่พัฒนาจากโรงเรียนฝึกหัดครูประถมกสิกรรมประจำภาคเหนือซึ่งก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2477 ได้รับการสถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อขยายขอบเขตการให้การศึกษาและเกิดความคล่องตัวทางวิชาการและการบริหารมากขึ้นเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2539 ปัจจุบันมหาวิทยาลัยแม่โจ้ แบ่งการเรียนการสอน เป็น 11 คณะ ดังนี้ 1.คณะผลิตกรรมการเกษตร 2.คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร 3.คณะวิทยาศาสตร์ 4.คณะบริหารธุรกิจ 5.คณะพัฒนาการท่องเที่ยว 6.คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ 7.คณะเศรษฐศาสตร์ 8. คณะศิลปศาสตร์ 9. คณะสารสนเทศและการสื่อสาร 10. คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบสิ่งแวดล้อม 11. คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยี มีนักศึกษาในปีการศึกษา 2561 ทั้งหมด 2,358 คน จาก 11 คณะ ทำให้นักศึกษาที่เข้ามาเรียนมีความหลากหลาย มาจากครอบครัวที่มีภูมิหลังแตกต่างกันอาจส่งผลต่อระดับความฉลาดทางอารมณ์ให้แตกต่างกันออกไป ซึ่งความฉลาดทางอารมณ์มีความสำคัญต่อการปรับตัวในการใช้ชีวิตมหาวิทยาลัย ทั้งเรื่องการเรียน การคบเพื่อน ปัญหาและอุปสรรคที่ต้องพบเจอ หากมีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำ จะไม่สามารถควบคุมสภาวะอารมณ์ของตนเองได้ อาจทำให้เกิดจิตใจแก่ใจปัญหาในทางที่ผิด ด้วยการทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น ดังนั้นความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็น

ส่วนสำคัญในการประสบความสำเร็จ ทั้งด้านการเรียน การปรับตัวร่วมกันในสังคมปัจจุบัน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเห็นความสำคัญของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยคาดหวังว่าผลการวิจัยนี้จะสามารถเป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำความเข้าใจเด็กวัยรุ่นตอนปลาย โดยเฉพาะในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นตอนปลาย และอิทธิพลของรูปแบบการเลี้ยงดูบุตรของครอบครัวที่มีต่อคุณลักษณะทางจิตวิทยาของวัยรุ่นตอนปลาย รวมถึงใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้รับผิดชอบในมหาวิทยาลัยในการส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในวัยรุ่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพด้านอารมณ์และการดำเนินชีวิตครอบครัวให้เป็นอย่างดีอย่างสร้างสรรค์และมีความสุขในด้านการเรียน การทำงาน และความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
- 2.2 เพื่อศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่
- 2.3 เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์และรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัวของวัยรุ่นตอนปลายหรือนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ โดยแนวคิดเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยยึดถือตามแนวคิดความฉลาดทางอารมณ์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เป็นหลักโดยความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านเป็นคนดี ด้านเป็นคนเก่ง และด้านมีความสุข ส่วนรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว ใช้ของ โรเจอร์ (Rogers 1972, อ้างถึงใน เถลิงศรี ตั้งสกุลธรรม, 2544) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังรูป

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา

- แบบเข้มงวดกวดขัน
- แบบประชาธิปไตย
- แบบปล่อยปละละเลย

องค์ประกอบด้านดี

- การควบคุมอารมณ์ตนเอง
- การเห็นใจผู้อื่น
- ความรับผิดชอบ

องค์ประกอบด้านเก่ง

- การตัดสินใจแก้ปัญหา
- การมีแรงจูงใจ
- การมีสัมพันธภาพ

องค์ประกอบด้านสุข

- ความภูมิใจในตนเอง
- การมีแรงจูงใจ
- การมีสัมพันธภาพ

4. สมมุติฐานการวิจัย

ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบประชาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลยของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

5. นิยามศัพท์

5.1 การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง กระบวนการที่ครอบครัวถ่ายทอด สั่งสอนให้แก่สมาชิกในครอบครัวทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเป็นการที่บิดา มารดาปฏิบัติต่อเด็กที่ยังไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ให้มีพัฒนาการเติบโตทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา การที่ได้ก็จะสามารถมีพัฒนาการที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจได้นั้น ครอบครัวมีส่วนสำคัญต่อพัฒนาการที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงหลักของการ

อบรมด้วยความรัก ความเข้าใจ ใส่ใจ รู้จักพลิกแพลงปรับเปลี่ยนวิธีการอบรมเลี้ยงดูให้เหมาะสมกับเด็กตามช่วงวัยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง วิธีการที่บิดา มารดาอบรมเลี้ยงดูเด็กมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันและศักยภาพในอนาคต เพื่อให้เด็กสามารถเติบโตใช้ชีวิตและเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน รวมทั้งสามารถช่วยให้เด็กใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข การอบรมเลี้ยงดูสามารถแบ่งออกเป็นหลากหลายรูปแบบ โดยรูปแบบการเลี้ยงดูของบิดามารดา หมายถึง ลักษณะหรือแบบแผนที่บิดา มารดาใช้เลี้ยงดูบุตร อบรมสั่งสอนและมีปฏิสัมพันธ์กับบุตร ปลูกฝังนิสัยและสร้างบุคลิกภาพที่ดีและเป็นแบบอย่างให้แก่บุตรของตนเอง เพื่อให้เด็กมีทักษะการดำรงชีวิตที่ดี มีทักษะทางสังคม สามารถจัดการกับปัญหาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งในครอบครัวและสังคมภายนอกได้อย่างเหมาะสมจำแนกตามแนวคิดของโรเจอร์ (Rogers 1972 : 117) เป็น 3 รูปแบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

5.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง ระดับความมากน้อยของการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันที่บิดามารดาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่นำมาใช้กับบุตรตามการรายงานของนักศึกษา มีลักษณะเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดามีอำนาจสิทธิ์ขาดในการดูแลบุตรทุกอย่าง ไม่ให้อิสระในการตัดสินใจ มีการตั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้บุตรปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด หากบุตรไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกบิดา มารดาลงโทษหรือทุบตี

5.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง ระดับความมากน้อยของการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ที่พ่อแม่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่นำมาใช้กับบุตรตามการรายงานของนักศึกษา มีลักษณะเป็นการอบรมเลี้ยงดูการเลี้ยงดูที่บิดา มารดาให้ความเป็นอิสระแก่บุตรให้บุตรสามารถพึ่งตนเองได้ภายใต้ขอบเขตการควบคุมของบิดา มารดา บุตรได้รับความยุติธรรมโดยจะมีการให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตร ยอมรับฟังความคิดเห็นและให้คำปรึกษาตามโอกาสเหมาะสม และส่งเสริมให้บุตรมีพฤติกรรมที่เหมาะสมสามารถพึ่งพาตนเองได้

5.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง ระดับความมากน้อยของการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ที่พ่อแม่ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่นำมาใช้กับบุตรตามการรายงานของนักศึกษา มีลักษณะเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดา ไม่ค่อยบุตรดูแลเอาใจใส่ หรือไม่ให้ความสำคัญต่อบุตร ปล่อยให้บุตรดำเนินชีวิตของตนเองตามลำพัง ขาดการควบคุมดูแล ช่วยเหลือจากบิดา มารดา จนเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุนหรือให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ

5.5 ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient : EQ) หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น โดยสามารถควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นภายใน รวมทั้งตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตาม สามารถเชื่อมความสัมพันธ์อันดี

ตลอดจนสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์และเป็นสุข ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ วัดโดยแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543) ซึ่งแบ่งองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์เป็น 3 ด้าน คือ

5.5.1 ด้านดี คือ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่นเห็นอกเห็นใจ และรับผิดชอบในสิ่งที่กระทำ

5.5.2 ด้านเก่ง คือ ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น

5.5.3 ด้านสุข คือ ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิตและ มีความสุขสงบทางใจ

6. ขอบเขตในการวิจัย

6.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากในปัจจุบันมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ได้มีการจัดตั้งวิทยาเขตเพื่อขยายการศึกษาไปยังส่วนภูมิภาคต่างๆ โดยวิทยาเขตแรกคือมหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ ตั้งอยู่ที่อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพรที่อำเภอละแม จังหวัดชุมพร และวิทยาเขตล่าสุดคือมหาวิทยาลัยแม่โจ้-อุดรดิตถ์ที่อำเภอเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ งานวิจัยในครั้งนี้จะศึกษาในประชากรที่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ลงทะเบียนเข้าเรียนในภาคต้น ปีการศึกษา 2561 ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น ไม่รวมถึงนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในวิทยาเขตอื่นๆ

6.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจำกัดขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหาไว้ดังนี้

6.2.1 ตัวแปรที่ศึกษา คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

6.2.2 ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เพื่อช่วยให้ครอบครัวตระหนักถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู ที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นตอนปลาย ช่วยให้บิดามารดา เข้าใจพฤติกรรมและหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที่

7.2 ได้ข้อมูลความรู้ใหม่เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครอบครัว สามารถหาแนวทางในการปรับปรุงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวไทยให้สอดคล้องกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นตอนปลาย รวมทั้งเป็นข้อมูลพื้นฐานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กและเยาวชน จัดโปรแกรมเพิ่มศักยภาพความฉลาดทางอารมณ์ให้เหมาะสมตามช่วงวัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. พัฒนาการวัยรุ่นกับความฉลาดทางอารมณ์
2. ครอบครัวยุคใหม่กับการอบรมเลี้ยงดู
3. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู
4. ความฉลาดทางอารมณ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พัฒนาการวัยรุ่นกับความฉลาดทางอารมณ์

1.1 พัฒนาการมนุษย์ เป็นการศึกษาเรื่องพัฒนาการมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ทุกคนมีช่วงของการเจริญเติบโตและการพัฒนาค่อนข้างใช้เวลานาน โดยผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาหลายขั้นตอน พัฒนาการมนุษย์เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ เริ่มตั้งแต่การปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง แบบแผน การทำหน้าที่ต่างๆของร่างกาย เช่นการเพิ่มขนาดของรูปร่าง การเจริญเติบโตของอวัยวะร่างกายและเซลล์สมอง นอกจากพัฒนาการด้านร่างกาย ยังรวมถึงพัฒนาการด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา จนเกิดเป็นความสามารถในการพูด การคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหา ความรับผิดชอบ การมีเหตุมีผล เป็นต้น ลักษณะพัฒนาการมนุษย์ มีทิศทางพัฒนาที่ค่อนข้างแน่นอนและยาวนาน เช่น การพัฒนาด้านร่างกาย เป็นลักษณะการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย เห็นได้ชัดเจนในช่วงวัยเด็ก ผ่านการรับรู้ประสาททั้ง 5 และการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก-มัดใหญ่ในการทรงตัวและเคลื่อนไหว ส่วนพัฒนาการด้านเพศจะเห็นได้ชัดมากที่สุดในช่วงวัยรุ่น **การพัฒนาอารมณ์และจิตใจ** เป็นการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมการแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึก ทั้งระดับความรู้สึกทั่วไปจนถึงระดับความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน ทั้งของตนเองและผู้อื่นจนสามารถควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ทั้งตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม **พัฒนาการด้านสังคม** เป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม โดยพัฒนาจากการใกล้ชิดกับบิดา มารดาจนสามารถ

พึ่งพาตนเอง และการปรับตัวเข้าหาบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลิกภาพในวัยผู้ใหญ่ต่อไป การพัฒนาด้านสติปัญญา เป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการรู้จักคิด การทำความเข้าใจสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นรอบตัวตามหลักแห่งความเป็นจริง พัฒนาได้โดยการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้งในแบบรูปธรรม และนามธรรม การรับรู้การสื่อสารทางเชิงสัญลักษณ์ การเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง และการรู้จักคิดเชิงหลักเหตุและผลอย่างสร้างสรรค์ให้เหมาะกับช่วงวัย

ข้อมูลจากสมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย ได้แบ่งวัยรุ่นออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงวัยแรกรุ่ง (10-14 ปี) เป็นช่วงที่ร่างกายเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทุกระบบ โดยเฉพาะรูปร่าง เช่น มีหน้าอกในเพศหญิง การมีประจำเดือน มีเสียงแตกห้าว มีขน มีกล้ามเนื้อ มีลิ้นในเพศชาย โดยการเจริญเติบโตของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกัน เนื่องจากความแตกต่างทางเพศ โดยเพศหญิงจะเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเพศชาย ประมาณ 2 ปี กรรมพันธุ์เชื้อชาติ สังเกตจากชาวยุโรปมักมีการเจริญเติบโตมากกว่าชาวเอเชีย สภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เด็กในเมืองมักเข้าสู่วัยรุ่นเร็วกว่าเด็กชนบท อาหารการกินที่เหมาะสมและการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้ร่างกายมีการเจริญเติบโตเต็มที่ ช่วงวัยนี้อาจมีอารมณ์แปรปรวน หงุดหงิดง่ายเนื่องจากมีการคิดกังวลต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น ช่วงวัยรุ่นตอนกลาง (14-16 ปี) เป็นช่วงวัยที่สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพร่างกายได้ดี มีการค้นหาอัตลักษณ์ความเป็นตัวเอง เริ่มมีการพัฒนาพึ่งพาตนเองมากกว่าพึ่งพาบิดา มารดา ช่วงวัยรุ่นตอนปลาย (16-18 ปี) เป็นช่วงที่ร่างกายเจริญเติบโตเต็มที่ เป็นช่วงบรรลุนิติภาวะทั้งเชิงกฎหมายและร่างกาย มีการตัดสินใจในการกระทำต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่ออนาคตด้วยตนเอง การเปลี่ยนผ่านช่วงวัยเด็กก้าวเข้าสู่วัยรุ่นในช่วงระยะแรกๆ ของการปรับตัวในการเข้าสู่วัยรุ่นค่อนข้างยากและมีปัญหา วัยรุ่นจะมีความหวั่นไหวค่อนข้างง่าย ต้องการอิสระ มีเหตุผลเป็นของตนเอง ไม่ชอบการบังคับ ชอบความเป็นส่วนตัวในขณะเดียวกันก็ขาดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต จึงเกิดการเปลืองพลังได้ง่ายหากต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค หากวัยรุ่นสามารถปรับตัวได้ดีจะช่วยให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถสร้างสัมพันธ์และช่วยเหลือบุคคลอื่นได้ตามเหมาะสม แต่หากไม่สามารถปรับตัวได้ อาจเกิดปัญหาด้านจิตใจ เกิดเป็นอุปสรรคในการพัฒนาตนเอง ขาดศักยภาพในการกระทำเรื่องต่างๆ ซึ่งทวีความรุนแรงมากจนเกิดเป็นผลเสียต่อตนเองและสังคมได้ หนึ่งในด้านที่มีความสำคัญในการพัฒนาซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมคือการพัฒนาด้านอารมณ์เป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก บางส่วนเป็นผลมาจากพันธุกรรมที่มีพื้นฐานตั้งแต่แรกเกิด บางส่วนเป็นผลมาจากสัมพันธภาพและการอบรมเลี้ยงดู ระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดู หากวัยรุ่นมีพื้นฐานอารมณ์ที่ดีได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมตามวัยจากบิดา มารดา ได้รับความรัก ความอบอุ่น เป็นที่รักของบุคคลในครอบครัวและรอบข้าง เป็นที่ยอมรับในสังคมจะทำให้วัยรุ่นมีความมั่นใจในตัวเอง มองเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่แสดงออกมา คือมีความสุข มีเหตุมีผล รับฟังความคิดเห็นทั้งของตนเองและบุคคลอื่น รู้จักถือถูลและ

รับผิดชอบสิ่งที่กระทำต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม ในทางตรงกันข้ามหากมีพื้นฐานอารมณ์ที่ไม่ดีซึ่งอาจเกิดจากประสบการณ์ที่แย่ในวัยเด็ก เช่น ครอบครัวแตกแยก ถูกทอดทิ้ง สัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี ขาดความรักความเข้าใจระหว่างสมาชิกในครอบครัว โดนกระทำความรุนแรงในครอบครัว หรือถูกลดโทษอย่างรุนแรง จะส่งผลให้พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้น ปราศจากความรักความผูกพันระหว่างบิดามารดา หรือสมาชิกคนอื่นในครอบครัว เข้ากับบุคคลอื่นในสังคมได้ยาก เมื่อมีปัญหาจะมีความรุนแรงแบบทวีคูณ ซึ่งช่วงวัยนี้เป็นช่วงที่มีการเลียนแบบพฤติกรรมทั้งของบิดา มารดา เพื่อน หรือบุคคลที่ชื่นชอบ หากไม่ได้รับการตอบสนองที่ดีของการเลียนแบบพฤติกรรม จะส่งผลให้เกิดความสับสน ขาดความมั่นใจ ภูมิใจในตนเอง มีปมด้อย เปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น เกิดเป็นปัญหาตามมา เช่น ปัญหาการเรียน การคบเพื่อน ปัญหาในครอบครัว ซึ่งเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางอารมณ์แบบทางตรง ทำให้เป็นก้าวร้าว คล้อยตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ง่าย อารมณ์ขึ้นๆลงๆ หงุดหงิดง่าย จี้โมโห ไม่มีเหตุผล รวมทั้งมีผลต่อการตัดสินใจในการกระทำเรื่องซึ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากการมีพัฒนาการทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม ดังนั้นการมีพื้นฐานอารมณ์ที่ดีที่เหมาะสมจะส่งผลให้วัยรุ่นใช้ศักยภาพที่มีในการคิด พิจารณา ไตร่ตรองแก้ไขปัญหา สามารถปรับตัวโดยใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต เรียนรู้ที่จะเข้าใจสิ่งต่างๆ สามารถวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูลต่างๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลตามหลักความเป็นจริงในสังคม

1.2 ครอบครัวกับการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดช่วงชีวิตในแต่ละช่วงวัย เช่นเดียวกับการพัฒนามนุษย์ การอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา ส่งผลต่อพฤติกรรมและศักยภาพที่แสดงออกของเด็กทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นพฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละบุคคลนั้นแตกต่างกันออกไปตามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของแต่ละครอบครัว กล่าวได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา เป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งด้านความคิด สติปัญญา อารมณ์ การรับรู้ ความรับผิดชอบ ความคาดหวัง และพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกต่างกัน การอบรมเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับอารมณ์จะช่วยพัฒนาขีดความสามารถและควบคุมอารมณ์พื้นฐานด้านลบได้ในขณะเดียวกันก็ส่งเสริมพื้นฐานอารมณ์ด้านบวกให้ชัดเจนขึ้น เด็กที่มีพื้นฐานอารมณ์ไม่ดี หากได้รับการอบรมเลี้ยงดูในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมจะช่วยกระตุ้นให้อารมณ์ที่ไม่ดีเหล่านั้นเติบโต ฝังรากไว้ การควบคุมจนกลายเป็นปัญหาทั้งต่อตนเองและสังคมที่เกี่ยวข้อง แต่หากบิดา มารดา เข้าใจในธรรมชาติของเด็กก็สามารถควบคุมส่วนที่ไม่ดีไม่ให้มีอิทธิพลหรือเป็นปัญหาในการดำเนินชีวิตของเด็กผ่านกระบวนการอบรมเลี้ยงดู เด็กเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น จะมีพัฒนาการแสดงอารมณ์ที่ชัดเจนแบบสุดขีด เช่น รัก โกรธ เกลียด อิจฉาริษยา มีความอ่อนไหวง่าย ทิฐิสูง ภูมิใจ บางครั้งก็มีความเห็นแก่ตัวแต่บางครั้งก็มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น จึงมีความสับสนในตนเอง ซึ่งอารมณ์ที่เกิดขึ้นนั้นมักเปลี่ยนแปลงง่ายและ

ควบคุมได้ยาก ช่วงวัยนี้มักคิดเพื่อนมากกว่า เข้าหาบิดา มารดา เพราะต่างคนต่างเข้าใจปัญหาซึ่งกันและกัน ต้องการยอมรับในหมู่เพื่อนด้วยกัน การอบรมเลี้ยงดูบุตรในช่วงนี้ บิดา มารดา ควรเรียนรู้ยอมรับเข้าใจในสิ่งที่บุตรแสดงพฤติกรรมออกมาให้มากขึ้น ควรวางขอบเขตหน้าที่ในการกำกับดูแลบุตรแบบไม่มากเกินไปจนบุตรรู้สึกอึดอัดไม่สบายใจ แต่ก็ไม่ได้ปล่อยปละละเลยจนบุตรอยากทำอะไรก็ได้ ให้โอกาสบุตรสามารถแสดงความคิดเห็นความรู้สึกได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยมีบิดา มารดาคอยให้คำชี้แนะ ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วในช่วงวัยนี้มีความกังวลกับการเปลี่ยนผ่านจากเด็กที่ได้รับการดูแลจากบิดา มารดา มาเป็นพึ่งพาบิดามารดาน้อยลง จนเกิดความรู้สึกกลัวว่าต้องรับผิดชอบมากขึ้นจึงเกิดการยึดติดกับความเป็นเด็กให้นานที่สุด แต่เมื่อมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้นวัยรุ่นจะมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น มีการแสดงออกทางอารมณ์ที่มั่นคง ส่วนหนึ่งมาจากการพบอัตลักษณ์ในตัวเอง สามารถยอมรับในข้อดีข้อเสียของตัวเองได้ มีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มีการยอมรับนับถือบุคคลที่มีความอาวุโส มีประสบการณ์มากกว่า จากการศึกษาของ สุมณ อมรวิวัฒน์ (อ้างใน วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 2550: 107-108) ระบุว่า การอบรมขัดเกลาทางสังคมแก่บุตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุตรมากที่สุด โดยเฉพาะสถาบันครอบครัวเป็นสถาบันที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด และเป็นสถาบันแรกที่จะคอยอบรมสั่งสอนให้บุตรรู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง สามารถช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น ได้ ดังนั้น บิดา มารดาจึงควรให้ความสำคัญในการอบรมสั่งสอนเด็กให้มากที่สุด ในบางสังคมบิดา มารดามีอำนาจสิทธิ์ขาดในครอบครัว โดยเป็นผู้กำหนดให้บุตร เรียนที่ไหน เรียนอะไร เมื่อจบไปแล้วจะไปประกอบอาชีพใด แต่บางสังคมก็ให้ความเท่าเทียมในการตัดสินใจเลือกแก่บุตร จัดสรรเวลาในการดูแลทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัวและเปิดโอกาสให้บุตรได้พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในครอบครัว เหล่านี้ทำให้พฤติกรรมของบุตรที่แสดงออกมานั้นต่างกันออกไป หากบิดา มารดาเป็นแบบอย่างที่ดี บุตรจะสามารถซึมซับและปฏิบัติตามแบบอย่างที่ดีของบิดา มารดาได้ การอบรมเลี้ยงดูบุตรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุตรมีการเจริญเติบโตตามช่วงวัย และมีพัฒนาการแบบองค์รวม โดยการอบรมเลี้ยงดูครอบคลุมไปถึงการอบรมสั่งสอน ฝึกให้บุตรมีความประพฤติดี มีระเบียบวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับ รู้จักควบคุมตนเองทั้งทางร่างกายและอารมณ์ หากบุตรได้รับการเลี้ยงดูที่ดีจากบิดา มารดา จะทำให้บุตรมีพัฒนาการที่ดีรอบด้าน ทั้งกาย จิต สังคม และปัญญา ช่วยให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัย อารมณ์แจ่มใส สติปัญญาดี มีความเฉลียวฉลาด และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในสังคม โดยการอบรมเลี้ยงดูเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สมาชิกในครอบครัวหรือเด็กมีการเจริญเติบโต และพัฒนาการอย่างองค์รวม ฝึกฝนให้ประพฤติดีมีระเบียบวินัย รู้จักควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบ ดังนั้น พฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละบุคคลเป็นผลสืบเนื่องมาจากพฤติกรรมและการเลี้ยงดูของบิดามารดา

1.3 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

การอบรมเลี้ยงดูสามารถแบ่งเป็นรูปแบบการอบรมได้หลากหลายรูปแบบ ความหมายของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กเป็นรูปแบบแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติของบิดามารดาต่อบุตร เป็นการดูแลเอาใจใส่ อบรมสั่งสอนให้บุตรมีจิตใจและพฤติกรรมที่เหมาะสม โดยการให้รางวัล หรือลงโทษ ช่วยแนะนำสั่งสอนและให้ความช่วยเหลือให้มีความรักความเข้าใจ คอยคุ้มครองและให้ความอบอุ่นแก่บุตรเพื่อให้เติบโตเป็นบุคคลที่สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรจึงมีความสำคัญต่อพฤติกรรมของบุตร ซึ่งจะส่งผลในการแสดงออกด้านต่างๆของบุตร โดยจากการรวบรวมและศึกษา รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา สามารถแบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูได้ดังนี้

โรเจอร์ (Rogers 1972 :117, อ้างถึงใน ศศิญา จันทรแก้ว 2555 :72) ได้แบ่งประเภทการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democracy) หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจ และไม่เข้มงวดเกินไป มีเหตุผลและยอมรับในความคิดเห็นของบุตร ให้ความรัก ความเอาใจใส่ ให้คำปรึกษาตามโอกาสที่เหมาะสม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Rejection) หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุนหรือให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ รู้สึกเหมือนตนเองถูกเกลียดชัง มักโดนลงโทษอย่างรุนแรงโดยไร้เหตุผล ถูกปล่อยปละละเลยอยู่เสมอ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป (Overprotection) หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาไม่ให้อิสระตามที่เด็กต้องการเท่าที่ควร ทำให้เด็กรู้สึกว่าไม่ได้ทำตามที่ต้องการด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ที่บิดามารดา กำหนดไว้ ถูกควบคุมให้อยู่ในความคุ้มครองป้องกัน โดยให้ความช่วยเหลือมากตลอดเวลา

บัมรินด์ (Baumrind 1967,1980,1989 อ้างถึงใน ริน พนมชน 2557 : 74) แบ่งเป็นประเภทของการอบรมเลี้ยงดูและอธิบายแต่ละรูปแบบไว้ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม (Authoritarian) เป็นการเลี้ยงดูที่บิดามารดาใช้อำนาจในการอบรมเลี้ยงดูให้เด็กทำตามความต้องการของตน ไม่ยอมรับในความคิดเห็นของเด็ก แสดงความท่างเห็นให้ความอบอุ่นน้อยและมีการลงโทษในระดับสูง การเลี้ยงดูแบบนี้จะแสดงให้เห็นว่า การเชื่อฟังบิดามารดาเป็นสิ่งสำคัญที่สุด

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาควบคุมให้เด็กทำตามที่บิดามารดาต้องการให้ความรัก ความอบอุ่นและให้เหตุผลแก่เด็ก รวมทั้งมีการ

ยอมรับในตัวเด็กสูง การเลี้ยงดูแบบนี้เป็นการที่บิดา มารดาคาดหวังให้เด็กสามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของครอบครัว มีการสอนเรื่องระเบียบวินัย และลงโทษเมื่อเด็กมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมเท่านั้น

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ (Permissiveness) เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดา มีการยอมรับในตัวเด็ก ให้ความอบอุ่น แต่มีการควบคุมเด็กค่อนข้างน้อย มักจะปล่อยให้เด็กเป็นไปตามแบบที่เด็กต้องการ การเลี้ยงดูแบบนี้มีแนวโน้มที่เด็กมีความรับผิดชอบหรือระเบียบวินัยน้อยเพราะบิดา มารดา ถือว่าความต้องการของเด็กสำคัญกว่าความต้องการของบุคคลอื่น

แมค คอบี (Maccoby 1983, อ้างถึงใน เกศรินทร ทวี 2556 : 30-31) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย – เข้มงวด (Permissiveness - Restrictiveness) เป็นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดา จะควบคุมความประพฤติของบุตรมากจนเกินไป แต่ในบางครั้งก็ให้อิสระ โดยทั่วไป บิดา มารดาส่วนใหญ่จะอยู่กึ่งกลางระหว่างสองขั้วนี้

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบอบอุ่น – ไม่เป็นมิตร (Warmth - Hostility) เป็นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดาแสดงออกถึงความรักที่ผสมผสานกับความรู้สึกปฏิเสธหรือการไม่เป็นมิตร กล่าวคือให้ความรักความอบอุ่นต่อบุตร แต่ในขณะที่เดียวกันก็ปฏิเสธที่จะให้คำแนะนำ ช่วยเหลือต่อบุตรในบางครั้ง

เพอร์ริส และคณะ (Perris et al. 1980, อ้างถึงใน สุมาลี เปลี้นพันธ์ 2553 : 19-20) แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบใส่ใจดูแล (Supportive or Authoritative style) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดาให้ความอบอุ่นแก่บุตร มีความผูกพันใกล้ชิด รวมทั้งให้การสนับสนุนส่งเสริม และยอมรับความคิดเห็นของบุตร

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบปฏิเสธทอดทิ้ง (Rejection style) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดาใช้การลงโทษ ไม่สนใจและไม่ยอมรับในตัวเด็ก ไม่ได้ให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กเท่าที่ควร

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปกป้องคุ้มครองมากเกินไป (Overinvolved or Overprotection style) หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดา มารดา ไม่ได้ให้อิสระเด็กในการตัดสินใจในการกระทำต่างๆ โดยที่บิดา มารดาจะเข้ามามีส่วนร่วมในการกระทำของเด็ก และเด็กต้องปฏิบัติตามที่บิดา มารดากำหนดไว้ โดยเด็กจะถูกควบคุมและให้การช่วยเหลือตลอดเวลา

เฮอร์ลอร์ด (Hurlock 1984, อ้างถึงใน เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม 2544 : 25) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic Rearing) หมายถึง การที่เด็กมีความรู้สึกที่บิดา มารดาอบรมเลี้ยงดูและปฏิบัติกับตนอย่างยุติธรรม บิดา มารดา มีความอดทนอดกลั้นไม่

ตามใจและเข้มงวดมากจนเกินไป ขอมรับความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและให้ความร่วมมือแก่เด็กตามโอกาสอันควร

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ (Autocratic Rearing) หมายถึง การที่เด็กมีความรู้สึกว่ามีบิดามารดาก้าว่ำชีวิตส่วนตัวของตนเอง มีการขยับยั้งความก้าวร้าวให้ตนเองรู้สึกผิด เมื่อมีการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามความต้องการของบิดามารดา หรือถูกใช้คำพูดที่ทำให้รู้สึกอับอายต่อหน้าผู้อื่น

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Laissez – faire Rearing) หมายถึง การที่เด็กมีความรู้สึกว่ามีบิดามารดาตามใจตนเองมากเกินไป และไม่ได้รับการเอาใจใส่ หรือให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควรในเรื่องต่างๆ

การศึกษาเชิงมานุษยวิทยา เรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามวิถีชีวิตไทย (สุนทร อมรวิวัฒน์ 2534 อ้างใน วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 2550: 107-108) แบ่งการอบรมเลี้ยงดูในสังคมไทยเป็น 10 รูปแบบ ได้แก่

1. การให้อิสระเชิงควบคุม คือการให้อิสระเด็กในการตัดสินใจเรื่องต่างๆด้วยตนเอง ส่งเสริมให้เด็กสามารถช่วยตนเองในด้านต่างๆ โดยมีผู้ใหญ่คอยกำกับควบคุมอยู่ห่างๆ เพื่อความปลอดภัย

2. การควบคุมเชิงละเลย คือ การที่ผู้ใหญ่คอยควบคุมให้เด็กทำทุกอย่างโดยอยู่ในสายตาของผู้ใหญ่ แต่ไม่ได้ตลอดทั้งกระบวนการหากมีพฤติกรรมใดที่ห้าม หรือบอก ตักเตือนแล้วเด็กยังกระทำอยู่ บางครั้งก็ปล่อยให้เด็กสามารถทำต่อไปได้ การควบคุมลักษณะนี้ไม่เข้มงวดมากนักขึ้นกับอารมณ์ของผู้ใหญ่

3. การยอมรับแบบไม่แสดงออกอย่างชัดเจนทางพฤติกรรม เช่นเมื่อเด็กโตขึ้นการสัมผัสทางกายที่เปรียบเหมือนการแสดงความรักจะลดลง เปลี่ยนเป็นการแสดงออกทางวาจาและการกระทำแทน หากเด็กมีพฤติกรรมที่ดีเหมาะสม ก็ให้การชมเชย หรือนิ่งเฉยซึ่งถือว่าการยอมรับในการกระทำของเด็ก แต่หากเด็กมีพฤติกรรมไม่ถูกต้องเหมาะสม ผู้ใหญ่ก็จะว่ากล่าวตักเตือน ดุ หรือสั่งสอนแทน

4. การเป็นแบบอย่าง โดยให้เด็กเรียนรู้จากการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ซึ่งอาจมีทั้งทางบวกและทางลบ

5. การให้เด็กสัมผัสกับสภาพแวดล้อมและร่วมเป็นส่วนหนึ่งในสถานการณ์ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามธรรมชาติจากสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ทั้งบุคคล จิตวิญญาณ ธรรมชาติ และวัตถุ ช่วยให้เด็กสังสรรค์ประสบการณ์จากสิ่งที่ได้พบเจอ เกิดเป็นการเรียนรู้แบบไม่มีแบบแผน ซึ่งขึ้นกับความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้ใหญ่

6. การใช้พฤติกรรมทางวาจา มากกว่าการแสดงเหตุผล เช่นการออกคำสั่ง การห้าม การตักเตือน การหลอก การขู่ การดูต่ำ เป็นต้น เหล่านี้จะทำให้เด็กใช้การตอบสนองด้วยการนิ่งเฉยหรือ หลีกไปให้ห่าง

7. การใช้อำนาจในการอบรมเลี้ยงดู ผู้ใหญ่ใช้อำนาจทั้งทางคำพูดและท่าทางเมื่อเด็กมี พฤติกรรมไม่เหมาะสมก็จะดูต่ำ หรือลงโทษด้วยการตี หรือการริบรางวัล ซึ่งการให้อำนาจขึ้นตรงต่อ อารมณ์ผู้ใหญ่หากอารมณ์ไม่ดีมักจะใช้อำนาจมากกว่าอารมณ์ดี เด็กก็จะโดนทำโทษมาก และรุนแรง

8. การไม่คงเส้นคงวา การแสดงพฤติกรรมแบบนี้ขึ้นกับอารมณ์ของผู้ใหญ่ ถ้าอารมณ์ ดีแสดงออกอีกอย่าง หากอารมณ์ไม่ดีก็แสดงออกอีกอย่าง

9. การมีผู้ดูแลเด็กหลายคน นอกจากบิดา มารดา อาจมีปู่ ย่า ตา ยาย หรือญาติพี่น้อง มีส่วนช่วยในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

10. บิดา มารดา ตอบสนองความต้องการเด็ก เปลี่ยนไปตามช่วงวัย เช่นบิดา มารดา กอดเด็กเล็กมากกว่าเด็กโต มีการลงโทษทางกายหากมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม โดยอาจใช้เหตุผลร่วม หรือไม่ร่วมก็ได้

นวลปราง อรุณจิต และคณะ (2559 : 4) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูไว้ 4 รูปแบบ ดังนี้

1. แบบเข้มงวด (Authoritarian parenting) เป็นลักษณะการเลี้ยงดูที่เข้มงวด มีบทลงโทษ เมื่อกระทำผิด โดยบิดา มารดาชี้นำบุตรให้ทำตามความต้องการที่แนะนำทั้งเรื่องงาน และความสำเร็จ ต่างๆ รูปแบบการเลี้ยงดูแบบนี้มีข้อจำกัดที่เข้มงวด และการควบคุมบุตร จะอนุญาตให้บุตรแสดงความคิดเห็นเพียงเล็กน้อย มีการตั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้บุตร และบังคับให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เมื่อบุตรไม่ ปฏิบัติตามมีการลงโทษ และไม่มีคำอธิบายเหตุผลให้บุตรทราบ

2. แบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต (Authoritative parenting) เป็นลักษณะการเลี้ยงดูที่บิดา มารดาสนับสนุนให้บุตรมีความเป็นอิสระ สามารถพึ่งพาตนเองได้แต่อยู่ภายใต้ขอบเขตและมีการควบคุม ที่บิดา มารดา กำหนด ทั้งนี้ยังให้ความรักความอบอุ่น มีการแสดงความยินดี และสนับสนุนพฤติกรรมที่ สร้างสรรค์ เปิดกว้างด้านการแสดงออกด้านความคิดเห็น และยอมรับคาดหวังให้บุตรเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีอิสระทางความคิด และมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัย

3. แบบปล่อยปละละเลย (Neglectful parenting) เป็นลักษณะการเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่ ค่อยมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตบุตร ให้ความสำคัญกับการดำเนินชีวิตตนเองมากกว่าบุตร ไม่มีการควบคุม และไม่สนใจในตัวบุตร

4. แบบยอมตามบุตร (Indulgent parenting) เป็นลักษณะการเลี้ยงดูที่บิดามารดา มีความเกี่ยวข้องกับบุตรของตนเองเป็นอย่างมาก แต่มีการเรียกร้องและควบคุมบุตรเพียงเล็กน้อย จะมีการตามใจบุตรค่อนข้างมาก และยอมให้บุตรทำในสิ่งที่ต้องการ โดยขาดการกำกับควบคุมบุตร

จากการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูจะเห็นได้ว่าการแบ่งประเภทของการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน และมีบางส่วนใกล้เคียงกันซึ่งจะมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป โดยการเลี้ยงดูของบิดามารดาทั่วไปได้มีการผสมผสานหลายรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเข้าด้วยกัน แต่จะมีรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เด่นชัดกว่ารูปแบบอื่นๆ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน จะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูจึงมีความสำคัญต่อพฤติกรรมและการแสดงออกที่ช่วยยกระดับมาตรฐานทรัพยากรมนุษย์ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับ การเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ผ่านกระบวนการที่เราเรียกว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ โดยแต่ละครอบครัวอาจมีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน การเตรียมความพร้อมของครอบครัวในการอบรมเลี้ยงดูบุตรในช่วงวัยรุ่น เป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากเพราะครอบครัวมีบทบาทหน้าที่ในการสร้างให้บุตรเป็นคนดีมีความสุข รู้จักคุณค่าของตนเอง ต่อครอบครัว และสังคม การอบรมเลี้ยงดูบุตรเป็นกระบวนการสร้างที่มีความซับซ้อนต้องสอดแทรกเนื้อหาในส่วนความรักความเอื้ออาทร การสร้างความผูกพัน สัมพันธภาพอันดี และการใช้ชีวิตในสังคมถ่ายทอดผ่านประสบการณ์ช่วงต่างๆของชีวิต เพื่อเป็นการเตรียมรับสถานการณ์ต่างๆที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา บิดา มารดาที่สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่วัยรุ่น คอยดูแลอย่างใกล้ชิด ปรับตัวตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามปัจจุบัน ทันท่วงทีต่อสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของสังคม คอยให้กำลังใจ ช่วยเหลือแนะนำตอนที่บุตรต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรค จะทำให้บุตรมีความรู้สึกถึงการเป็นต้นแบบที่ดีของบิดา มารดา และเกิดเป็นพฤติกรรมเลียนแบบเกิดขึ้น แต่หากบิดา มารดาหวังมองว่าหากโตขึ้นเด็กจะสามารถเติบโต และรับรู้เรื่องต่างๆได้เอง โดยที่ไม่ต้องสั่งสอนหรือดูแลใกล้ชิดขนาดนั้น หรือไม่ได้รับการแนะนำการใช้วิจารณญาณที่ถูกต้องจากผู้ใหญ่เมื่อต้องเผชิญกับปัญหา จะทำให้บุตรที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นใช้เวลาไปกับเพื่อนมากขึ้น เรียนรู้ชีวิตนอกบ้านมากกว่า อยู่กับสื่อออนไลน์ที่อาจมีเนื้อหาไม่เหมาะสมกับวุฒิภาวะ ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูลูกในวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องท้าทายในยุคปัจจุบันที่บิดา มารดาควรปรับตัวและพัฒนาเทคนิคการอบรมเลี้ยงดูบุตร ทั้งการสื่อสารระหว่างกัน การสร้างบรรยากาศที่ดีในครอบครัวเมื่ออยู่ร่วมกัน การสร้างกฎกติกาภายในบ้าน การมีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างทัศนคติที่ดีให้กับบุตร แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันหรือประสบการณ์ที่ได้พบเจอในแต่ละวันผ่านการพูดคุยเล่าในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูบุตรในทางที่เหมาะสมจะเป็นพื้นฐานแก่บุตรได้ใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสร้างสรรค์ ที่ผ่านมามีบิดา มารดาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริม

พัฒนาการเรียนของบุตร แต่ละเลยการส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม จึงทำให้วัยรุ่นขาดประสบการณ์ในการควบคุมอารมณ์ ผ่อนคลายอารมณ์ไม่เป็น และปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ยาก จึงควรมีการส่งเสริมพัฒนาการทั้งสองอย่างควบคู่กัน ซึ่งวัยรุ่นแต่ละคนมีทักษะความชอบ ความถนัดแตกต่างกัน การที่บิดา มารดาเข้าใจคอยส่งเสริมทั้งเรื่องทักษะการเรียนและทักษะทางด้านอารมณ์ควบคู่กันผ่านทาง การทำกิจกรรม เช่น การเรียนดนตรี การเรียนภาษา การเล่นเกมกีฬา หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่วัยรุ่นสนใจ จะช่วยให้วัยรุ่นเกิดการเรียนรู้และมีความสามารถพิเศษที่เกิดขึ้นในระยะยาว มีความมั่นใจทางบุคลิกภาพ และมีความมั่นคงทางอารมณ์ช่วยพัฒนาทักษะด้านอารมณ์ การปรับตัวเข้ากับผู้อื่น และการเข้าสังคมของวัยรุ่น ให้เพิ่มขึ้น ดังนั้นบิดา มารดาจึงมีบทบาทอย่างมากในการส่งเสริมพัฒนาการในวัยรุ่นให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควร คอยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งแรงให้เห็นถึงผลกระทบที่จะตามมาในการตัดสินใจทำสิ่งต่างๆ การที่บุตรจะสามารถเข้าใจและสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเอง รวมทั้งหยั่งรู้อารมณ์ของบุคคลอื่นได้นั้น บิดา มารดาควรให้ความช่วยเหลือโดยการให้การอบรมสั่งสอนให้บุตรเข้าใจอารมณ์ของตนเอง หากต้องเผชิญภาวะวิกฤติหรือปัญหาอุปสรรคควรมีปฏิริยาตอบโต้แบบไหน ให้คำปรึกษาพูดคุยชี้แนะแนวทางกระตุ้นให้เกิดการทบทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ใส่ใจความรู้สึก สอบถาม รับฟังความคิดเห็น และสรุปปัญหาและชี้แจงให้เห็นอีกแง่ของปัญหาที่เกิดขึ้น ให้โอกาสบุตรได้คิดโต้ตอบด้วยตนเอง รวมทั้งให้กำลังใจหากเรื่องที่ทำให้ประสบความล้มเหลว สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้บุตรเข้าใจอารมณ์ของตนเองดีขึ้น เรียนรู้ที่จะปรับอารมณ์และแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม ช่วยให้บุตรเห็นคุณค่าในตนเองมีความภาคภูมิใจว่าได้ผ่านประสบการณ์ช่วงวิกฤติและได้แก้ไขด้วยตนเองจนดีขึ้นเองได้ เป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง การที่วัยรุ่นมีความฉลาดทางอารมณ์จะช่วยให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีตามมาทั้งต่อครอบครัว บุคคลรอบข้าง และสังคมที่อาศัยอยู่ ช่วยให้วัยรุ่นมีความเข้าใจและเริ่มตระหนักว่าการที่เราจะประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ เช่น การเรียน การทำงาน และการดำเนินชีวิตทางสังคม จะต้องอาศัยองค์ประกอบทางด้านพัฒนาการทางอารมณ์ร่วมด้วย เพราะพัฒนาการทางอารมณ์จะช่วยทำให้บุคคลเรียนรู้โดยตรงเกี่ยวกับเรื่องอารมณ์ สามารถรับรู้เข้าใจและจัดการอารมณ์ตนเองได้เมื่อต้องปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม สามารถสื่อสารกันด้วยความเห็นอกเห็นใจ ตลอดจนมีแรงจูงใจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้จะทำให้บุคคลนั้นรู้จักการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างความมีเหตุผลกับอารมณ์ของตนเองให้อยู่ในระดับสูงได้ ดังนั้นควรมีการพัฒนาทั้งทางด้านเชาวน์ปัญญาและพัฒนาการทางอารมณ์ควบคู่กันไปเพื่อให้เกิดเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมตามวัยในช่วงวัยต่อไป

2. ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) หรือ Emotional Quotient หรือ Emotional Ability

หมายถึง ความสามารถในการตระหนักใช้ปัญญาแก้ปัญหาเกี่ยวกับรู้ถึงอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น สามารถแยกความแตกต่างของอารมณ์ที่เกิดขึ้นและใช้ข้อมูลเหล่านี้เป็นเครื่องชี้นำในการคิด วิเคราะห์ และกระทำสิ่งต่างๆ รวมทั้งสามารถรับมือแรงกดดันจากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น โดยรับรู้เข้าใจ ความรู้สึกทั้งของตนเองและผู้อื่นนั้น สามารถควบคุมและสร้างแรงกระตุ้นจากภายในให้กับตัวเองเพื่อให้เกิดเป็นแรงจูงใจในการทำงานต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ถูกกาลเทศะ ภาวะเบียบที่สังคมวางไว้ รวมไปถึงการเห็นใจ เข้าใจความรู้สึกของ ให้กำลังใจผู้อื่นเป็นการบริหาร อารมณ์ทั้งของตนเองและผู้อื่น เป็นการพัฒนาศักยภาพของตนเองในการดำเนินชีวิตทั้งครอบครัว การทำงาน และการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมอย่างราบรื่น สร้างสรรค์ และมีความสุข กรมสุขภาพจิต (2553 :13-23) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลด้านสุขภาพะด้านต่างๆของประชากรไทยโดยตรง อธิบายเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ว่า เป็นความสามารถหลายด้านของบุคคลรวมกัน ในการคิดอย่างมีเหตุผล กระทำอย่างมีเป้าหมายและจัดการกับสิ่งแวดลอมอย่างมีประสิทธิภาพ และได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทาง อารมณ์ไว้ว่า บุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งการศึกษา หน้าที่การงาน ชีวิตครอบครัว การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมหากมีความก้าวหน้าในเรื่องเหล่านี้ ล้วนแต่มีองค์ประกอบในด้านความฉลาดทาง อารมณ์เป็นองค์ประกอบหลัก หากได้รับการพัฒนาตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยประถมศึกษา จะทำให้เกิดการพัฒนาอารมณ์ในระหว่างที่ก้าวเข้าสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแบบต่อเนื่องตลอด ชีวิต

สำหรับประเทศไทย ให้ความสนใจเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ในระยะช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เนื่องจากมีการค้นพบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสำคัญทำหน้าที่ เกื้อหนุนร่วมกับความฉลาดทางด้านเชาวน์ปัญญา (IQ) สามารถช่วยให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่กระทำ มากขึ้น ซึ่งหากมองย้อนไปในอดีตที่ผ่านมา ความฉลาดทางอารมณ์อยู่กับสังคมไทยมานาน ปรากฏใน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมที่ดั้งเดิม เช่น มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือ เกื้อกูลถ้อยทีถ้อยอาศัย ทำให้สภาพสังคมสามารถดำเนินไป โดยมีแต่ความสงบสุข เมื่อกระแสเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ได้รับความนิยมตามกาลเวลา ทำให้สมาชิกในสังคมมีการตื่นตัวเริ่มมองเห็นและรู้จักใช้ ประโยชน์ในการบริหารชีวิตด้วยความฉลาดทางอารมณ์ เพื่อช่วยเพิ่มศักยภาพในการดำรงชีวิตประจำวัน ทั้งในเรื่องงาน การเรียน และการกระทำเรื่องอื่นๆ ทั้งนี้มีหลากหลายองค์กร และสถาบันการศึกษานำ ความรู้เกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์มาปรับใช้ และพัฒนาบุคลากร เพื่อให้บุคลากรประสบความสำเร็จ ตามสิ่งที่ตั้งใจไว้ ทั้งนี้ ความฉลาดทางเชาวน์ปัญญา และความฉลาดทางอารมณ์ต้องพัฒนาควบคู่กันไป

แบบส่งเสริมกันเพื่อให้บุคลากรมีประสิทธิภาพ และดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ดี ดังนั้นไม่ว่าบุคคลดังกล่าวจะอยู่ในช่วงวัยใดหากมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ควบคู่กับเชาวน์ปัญญา จะช่วยให้เพิ่มโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตมากยิ่งขึ้น ในสถานศึกษาปัจจุบันได้มีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ในการเรียนการสอน เพื่อเป็นพื้นฐานในการปลูกฝังให้เยาวชนตระหนักรับรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกทั้งของตนเองและผู้อื่นได้ ช่วยให้ใช้ชีวิตหรือสามารถปรับตัวได้ดีในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งเป็น 3 ด้าน **ด้านต่อตนเอง** ทำให้มีสมาธิในการเรียนหนังสือ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนเป็นไปในทางที่ดี สามารถปรับอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม จะเกิดการรับรู้ถึงเป้าหมายชีวิตรู้ว่าตนต้องการอะไร เกิดการพัฒนาและปรับปรุงตนเองอย่างสม่ำเสมอ หากจะเกิดความขัดแย้งหรือปัญหาขึ้นก็สามารถพูดคุยปรับความเข้าใจกับบุคคลอื่นที่ต้องใช้ชีวิตร่วมกันเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้หมดไปและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข **ด้านต่อครอบครัว** ครอบครัวเป็นสถาบันที่อยู่ใกล้ตัวมากที่สุด บุคคลใดที่มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงจะมีความเห็นใจ เข้าใจซึ่งกันและกัน สัมพันธภาพระหว่างคนในครอบครัวดี ช่วยลดปัญหาการทะเลาะเบาะแว้ง หรือการหย่าร้างให้น้อยลง ทำให้สมาชิกในครอบครัวใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข **ด้านต่อสิ่งแวดล้อม** หากความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง ปัญหาเรื่องความขัดแย้งหรือการเอาใจเปรียบกันในสังคมจะลดลงไป อยู่ร่วมกันอย่างราบรื่น และมีความปรองดอง เนื่องจากความฉลาดทางอารมณ์ช่วยให้เกิดความรับรู้เข้าใจตนเองและผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน คิดถึงใจเขาใจเรา ช่วยลดปัญหาสังคมให้เกิดขึ้นน้อยลง เช่น การทะเลาะวิวาท ชกต่อยทำร้ายร่างกายกัน ที่เกิดมาจากการที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ตนเอง หรือเข้าใจอารมณ์ผู้อื่น เมื่อพิจารณาจากประโยชน์ของความฉลาดทางอารมณ์ที่กล่าวไปแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ช่วงอายุ 18-25 ปี เป็นวัยที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา หรือมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงและมีการปรับตัวในสภาวะการณ์ใหม่ ทั้งเรื่องการเรียนรู้ การคบเพื่อน การวางตัว การมองหาอัตลักษณ์ที่เหมาะสมกับตัวเอง เพื่อดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นสิ่งที่เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตภายใต้สภาวะการณ์นั้นๆ คือความสามารถในการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ ตัดสินใจและปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดี และกฎเกณฑ์ที่เป็นบรรทัดฐานของสังคม ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยจำเป็นต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งมีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อหรือส่งเสริมให้เกิดเชื่อมั่นทางจิตใจและอารมณ์ ในที่นี้หมายถึงครอบครัว เพื่อน สถาบันการศึกษา จึงต้องร่วมมือกันเป็นภาคส่วนช่วยสร้างความมั่นคงทางความคิด อารมณ์ และสติปัญญา เพื่อสร้างจิตสำนึกให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งเกิดความตระหนักรู้ทั้งตนเองและผู้อื่นให้กับวัยรุ่น **ปัจจัยหลักที่มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์** (กรมสุขภาพจิต คู่มือความฉลาดทางอารมณ์ :2545) แบ่งเป็น 2 ปัจจัย คือปัจจัยภายใน ได้แก่ พันธุกรรมซึ่งเป็น

ตัวกำหนดให้มนุษย์ทุกคนมีพื้นฐานอารมณ์ที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล พื้นฐานทางอารมณ์ที่แตกต่างกันนั้นเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดเป็นส่วนในการกำหนดพฤติกรรม อารมณ์ บุคลิกภาพรวมทั้งสภาวะแวดล้อมระหว่างการใช้ชีวิตในครอบครัวก็มีส่วนต่อการสร้างพื้นฐานอารมณ์ในบุตร เช่น มารดาที่มีความเครียด อารมณ์ไม่ดีตอนตั้งครรภ์จะส่งผลให้บุตรเป็นเด็กขี้โมโห อารมณ์ไม่ดี เลี้ยงยาก ส่วนมารดาที่มีความสบายทั้งกายและใจตอนตั้งครรภ์ บุตรที่เกิดมาจะเลี้ยงง่าย ร่าเริงแจ่มใส เป็นต้น และปัจจัยภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดู พื้นฐานทางอารมณ์ส่วนพันธุกรรมเป็นปัจจัยที่ติดตัวมาไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ เนื่องจากความฉลาดทางอารมณ์เป็นพื้นฐานที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข การทราบถึงองค์ประกอบทางอารมณ์จึงมีส่วนสำคัญในการวัดระดับความฉลาดทางอารมณ์และช่วยส่งเสริมความฉลาดทางอารมณ์ที่มีนั้นให้มากยิ่งขึ้น โดยได้มีการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ในหลากหลายบุคคล ดังนี้

ซาโลเวย์ และเมเยอร์ (Salovey and Mayer 1990,1997 อ้างถึงในทิพย์ประภา พิศาลกิตติคุณ 2558:33-35) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางอารมณ์ โดยแบ่งเป็น 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. การรู้จักอารมณ์ตนเอง หรือการตระหนักรู้ในอารมณ์ของตนเองเข้าใจความรู้สึกที่เกิดขึ้นและสามารถแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ
2. การจัดการกับอารมณ์ เป็นความสามารถในการควบคุมความวิตกกังวล เข้าใจถึงความล้มเหลวที่เกิดขึ้น สามารถจัดการกับความโกรธ ความเศร้าหมองทางอารมณ์ บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะสามารถเอาชนะปัญหาต่าง ๆ และแก้ไขต้นเหตุที่ทำให้เกิดอารมณ์ที่ไม่ปกติได้
3. การมีแรงจูงใจในตนเอง เป็นความสามารถในการใช้อารมณ์เพื่อเป็นแรงจูงใจในการกระทำทุกสิ่งให้บรรลุเป้าหมายรวมทั้งการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการกระทำต่างๆ โดยอาศัยแรงจูงใจเป็นแรงขับเคลื่อน
4. การรู้จักและเข้าใจอารมณ์ของบุคคลอื่น เป็นพื้นฐานของความสัมพันธระหว่างบุคคล ทำให้เข้าใจว่าผู้อื่นต้องการสิ่งใด
5. ความสามารถในการจัดการด้านความสัมพันธระหว่างบุคคล เป็นความสามารถและทักษะในการจัดการกับอารมณ์ของผู้อื่นในทางที่ถูกต้อง เหมาะสมทำให้ตนเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น

โกลแมน (Goleman 1998 :98 อ้างถึงใน นวลปราง อรุณจิต และคณะ 2559 :7) ทำการศึกษาโดยได้ปรับโมเดลของสโลเวย์ และเมเยอร์ กล่าวว่าความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วย

1. การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (Self-awareness) คือ การที่บุคคลรู้ว่าตนเองกำลังรู้สึกอย่างไรในขณะนั้น สามารถบอกความรู้สึกของตนเองได้อย่างถูกต้องและเปิดเผย รับรู้ว่าการเกิดอารมณ์ของตนเองมีสาเหตุมาจากสิ่งใด และมีผลต่อตนเองรวมทั้งผู้อื่นอย่างไร ควรปฏิบัติกันอย่างไร รู้ถึงสาเหตุ

ของความวิตกกังวลหรือความคับข้องใจที่มีอยู่มีสติรู้ตัวอยู่ตลอดเวลาทราบจุดเด่นจุดด้อยของตนเองมีความมั่นใจในสามารถตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ ได้อย่างมั่นใจด้วยตนเอง

2. การจัดการกับอารมณ์ตนเอง (Self-regulation) คือ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และแรงกระตุ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถคิดอย่างมีเหตุผล ยอมรับและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานการณ์ระมัดระวังในการใช้คำพูดอย่างเหมาะสม ยอมรับความล้มเหลวและหาทางออกของปัญหาที่มีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การจูงใจตนเอง (Motivation) คือ การใช้พลังความรู้สึกภายใน เป็นสิ่งกระตุ้นเตือนให้ตนทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยไม่คำนึงถึงสิ่งจูงใจภายนอก เช่น เงินหรือสิ่งตอบแทนอื่นๆ มีความพอใจ รู้จักปรับปรุงแก้ไขเมื่อเกิดข้อผิดพลาด สามารถสร้างทางเลือกใหม่ในการทำสิ่งต่างเพื่อช่วยนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ไม่ท้อต่ออุปสรรคและความล้มเหลวและมองโลกในแง่ดี

4. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) คือ การรับรู้ถึงความรู้สึก รับรู้และเข้าใจความต้องการของผู้อื่นสามารถ สนใจทรศนะของผู้ที่อยู่รอบข้าง รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น เมื่อต้องตัดสินใจทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไปจะคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ ไม่ยึดความรู้สึกของตนเองเป็นหลัก

5. การมีทักษะทางสังคม (Social skill) คือ ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นมิตรกับบุคคลได้ทุกประเภท มีความสามารถในการพูดโน้มน้าว ชักจูงให้ผู้อื่นคล้อยตามสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เสริมสร้างความร่วมมือ และมีความสามัคคีในการกระทำต่างๆ สามารถทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการคือ

1. ดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเองรู้จักเห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1.1 รู้อารมณ์และความต้องการของตนเอง

1.1.2 ควบคุมตนเองและอารมณ์ได้

1.1.3 แสดงออกอย่างเหมาะสม

1.2 ความสามารถในการเห็นใจผู้อื่น

1.2.1 ใส่ใจผู้อื่น

1.2.2 เข้าใจและยอมรับผู้อื่น

1.2.3 แสดงความเห็นใจอย่างเหมาะสม

- 1.3 ความสามารถในการรับผิดชอบ
  - 1.3.1 รู้จักการให้ รู้จักการรับ
  - 1.3.2 รู้จักรับผิดชอบ รู้จักให้อภัย
  - 1.3.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
2. เก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักตนเอง มีแรงจูงใจ สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีสัมพันธภาพดีกับบุคคลอื่น ซึ่งประกอบด้วย
  - 2.1 ความสามารถในการรู้จักและสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง
    - 2.1.1 รู้ศักยภาพตนเอง
    - 2.1.2 สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเองได้
    - 2.1.3 มีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงเป้าหมาย
  - 2.2 ความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหา
    - 2.2.1 รับรู้และเข้าใจปัญหา
    - 2.2.2 มีขั้นตอนในการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม
    - 2.2.3 มีความยืดหยุ่น
  - 2.3 ความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น
    - 2.3.1 รู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
    - 2.3.2 กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม
    - 2.3.3 แสดงความเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์
3. สุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุข มีความภาคภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิตและมีความสุขสงบทางใจ ซึ่งประกอบด้วย
  - 3.1 ภูมิใจในตนเอง
    - 3.1.1 เห็นคุณค่าในตนเอง
    - 3.1.2 เชื่อมั่นในตนเอง
  - 3.2 พึงพอใจในชีวิต
    - 3.2.1 มองโลกในแง่ดี
    - 3.2.2 มีอารมณ์ขัน
    - 3.2.3 พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่
  - 3.3 มีความสงบทางใจ
    - 3.3.1 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข
    - 3.3.2 รู้จักผ่อนคลาย

3.3.3 มีความสงบทางจิตใจ

จากสถานการณ์ปัจจุบันมีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นในระดับมหาวิทยาลัยค่อนข้างน้อย ซึ่งบุคคลภายนอกมองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในวัยรุ่นไม่ได้เป็นผลมาจากการความฉลาดด้านอารมณ์ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้วพบว่ามิได้เกิดวัยรุ่นจำนวนมากในมหาวิทยาลัยมีปัญหาเรื่องการปรับตัว ความสามารถในการแก้ปัญหาค่อนข้างน้อย ไม่มีความอดทนต่อสิ่งรอบตัว และมีภาวะเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด ปัญหาเหล่านี้สามารถลดลงได้หากมีการเพิ่มการพัฒนาทักษะทั้งทางด้านสติปัญญาและอารมณ์ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการเชอว์นปัญหาของพิวเจต์ที่มีความเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมามีความพร้อมที่จะปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมโดยเป็นผู้เริ่มกระทำก่อนและมีแนวโน้มพื้นฐานที่ติดตัวมาแต่กำเนิด 2 ชนิด ได้แก่ การจัดและรวบรวม(Organization) และการปรับตัว(Adaptation) ซึ่งทำให้เข้าใจว่าในแต่ละขั้นของการพัฒนาเชอว์นปัญหามีกระบวนการสำคัญคือการซึมซับหรือการดูดซึม และการปรับโครงสร้างทางสติปัญญา ซึ่งช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมที่จะเริ่มปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม คือช่วงวัยเด็กจนถึงวัยรุ่น (ฮ้างใน ศิริภิญญา ตระกูลรัมย์, 2560 : 81-84) ซึ่งในสภาวะปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม นำไปสู่ปัญหาที่ไม่สามารถเลี่ยงได้มากมาย บุคคลบางกลุ่มก็สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ในสิ่งแวดล้อมปัจจุบันและแก้ไขปัญหามาตามระดับศักยภาพที่มีอยู่ แต่ก็มีอีกหลายบุคคลที่ท้อแท้ สิ้นหวัง หาทางออกไม่ได้ และไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น นำมาสู่มีภาวะเครียดและหาทางออกด้วยการฆ่าตัวตายในที่สุด ซึ่งบางคนโทษว่าเกิดจากสภาวะสิ่งแวดล้อม แต่ไม่ได้มองเห็นถึงความบกพร่องของตนเอง จึงเกิดการคาดหวังให้บุคคลอื่นมาช่วยแก้ไขปัญหาสภาวะแวดล้อมให้ดีขึ้น แท้จริงแล้วการพัฒนาด้านอารมณ์ต่างหากจะช่วยทำให้สภาพจิตใจเป็นสุข ช่วยเพิ่มพลังด้านบวกให้สามารถเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ละบุคคลจะมีทั้งความฉลาดทางเชอว์นปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ทั้ง 2 ด้านผสมผสานกัน หากมีการส่งเสริมควบคู่กัน ไปจะทำให้เพิ่มศักยภาพในการเผชิญอุปสรรคและหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมได้ต่อไป

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิลารรณ งามขำและคณะ (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยสภาพแวดล้อมและทรัพยากรการเรียนรู้ และปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูที่สัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาในหลักสูตรสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในหลักสูตรสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติจำนวน 397 ราย สุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบ สอบถาม ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปกติ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 159.75 และพบว่า ปัจจัยด้านความเครียด สภาพแวดล้อมและทรัพยากร

เรียนรู้ และปัจจัยด้านการอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ จากข้อค้นพบการวิจัยนี้ ควรจัดกิจกรรมในการลดความเครียดของนักศึกษา ปรับสภาพแวดล้อมและทรัพยากรการเรียนรู้ และส่งเสริมรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา

นางสาวนวลปราง อรุณจิต, นางสาวศิริกัญญา แก่นทอง (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลี้ยงดูและความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา เป็นนักศึกษารายวิชา พฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral) คือนักศึกษาแพทยศาสตร์ และวิชาพฤติกรรมสุขภาพกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Health Behavior and Cultural Diversity) คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ประจำปีภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบประเมินผลเชิงพฤติกรรม แบบทดสอบทางอารมณ์ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเลี้ยงดูของนักศึกษามีการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดาแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขตมีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์มากที่สุด ส่วนรูปแบบอื่นอยู่ในระดับปานกลาง โดยความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขต และแบบยอมตามบุตร ส่วนความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางลบกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด

อมรรัตน์ ลือนาม, ประภาศรี คุปต์กานต์ (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระสาธาณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 310 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่านักศึกษามีความฉลาดทางอารมณ์ทั้งด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุขอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน การอบรมเลี้ยงดูแบบให้อิสระอย่างมีขอบเขตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวม การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีความสัมพันธ์ทางลบกับความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวม

นายเมธี ประทุมทา (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ในโรงเรียนเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบวารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นแบบประชาธิปไตย ความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มตัวอย่างระดับสูง ทั้งด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข และการรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวทั้ง 3 รูปแบบมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ โดยอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดควดขันมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความฉลาดทางอารมณ์ ด้านดี ด้านเก่ง และด้านสุข ในระดับปานกลาง

รัตนะ บัวสนธ์ และคณะ (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร กลุ่มตัวอย่าง นิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ภาคปกติ ปีการศึกษา 2551 มหาวิทยาลัยนเรศวร จำนวน 410 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นคิดเป็นสัดส่วน เครื่องมือที่

ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า ผลการวิจัยพบว่า นิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร มีความฉลาดทางอารมณ์ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยตามใจมีความสัมพันธ์ในภาพรวมทางบวกในระดับสูงกับความฉลาดทางอารมณ์ระดับสูง บุคลิกภาพแบบอาการทางจิต บุคลิกภาพแบบแปรปรวน และการอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ มีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์ในภาพรวมทางลบในระดับปานกลางกับความฉลาดทางอารมณ์

ปรีชาพร จันทะกล (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปฏิภยาร่วมระหว่างการอบรมเลี้ยงดู และระดับเชาวน์ปัญญา ต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 จำนวน 871 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ แบบสอบถามการเลี้ยงดู และแบบทดสอบเชาวน์ปัญญา ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันมีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และระดับเชาวน์ปัญญาแตกต่างกันมีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน และผลของปฏิภยาร่วมกันระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและระดับเชาวน์ปัญญาต่อความฉลาดทางอารมณ์พบว่า การมีปฏิภยาร่วมกันระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและระดับเชาวน์ปัญญา มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4

เกษณี เทศนา (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู ความฉลาดทางอารมณ์ และลักษณะนิสัยทางการเรียนต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายประจำปีการศึกษา 2551 ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 600 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไป แบบวัดการอบรมเลี้ยงดู แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ และแบบสำรวจลักษณะนิสัยทางการเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจำนวน 474 คน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีอิทธิพลต่อความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ไว้ 4 เรื่อง คือ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
  2. เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
  3. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
  4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรปกติ (หลักสูตร 4 ปี) ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 11 คณะ จำนวน 2,358 คน (<http://www.education.mju.ac.th/statistic/student/studentByAcadSemFacDetail.aspx>)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรปกติ (หลักสูตร 4 ปี) ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2561 จากทุกคณะ(11 คณะ) จำนวน 350 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซี่และมอร์แกน(Krejcie & Morgan)หลังจากนั้นได้ทำการสุ่มเลือกตัวอย่าง จากแต่ละคณะ โดยการสุ่มแบบโควต้า ได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคณะต่างๆ ดังข้อมูลในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำแนกรายคณะ

คณะวิชาที่ศึกษา	จำนวนประชากร	สัดส่วนของประชากร ในแต่ละสาขา	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ผลิตกรรมการเกษตร	400	0.17	59
วิศวกรรมและอุตสาหกรรม การเกษตร	158	0.07	24
วิทยาศาสตร์	162	0.07	24
บริหารธุรกิจ	581	0.25	88
พัฒนาการท่องเที่ยว	183	0.08	28
ประมงและทรัพยากรทางน้ำ	107	0.04	14
เศรษฐศาสตร์	117	0.05	18
ศิลปศาสตร์	205	0.09	32
สารสนเทศและการสื่อสาร	97	0.04	14
สถาปัตยกรรมและออกแบบ สิ่งแวดล้อม	109	0.04	14
สัตวศาสตร์และเทคโนโลยี	239	0.10	35
รวม	2,358	1	350

2. เครื่องมือและวิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม สำหรับเก็บข้อมูลจากนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างทั้ง 350 ตัวอย่าง เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์พบว่ามียกกลุ่มตัวอย่างเพียง 348 คน คิดเป็น ร้อยละ 99.43 ที่มีความสมบูรณ์ โดยเนื้อหาของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา ประกอบด้วย เพศ อายุ ภาควิชา ระดับการศึกษา/คณะ, สาขาวิชาที่ศึกษา ลำดับการเกิด ภูมิลำเนา ผลการเรียน สถานภาพสมรสของบิดา มารดา มีลักษณะเป็นคำถามแบบสำรวจรายการ (Check list) จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา 3 รูปแบบ คือ แบบเข้มงวด กวดขัน แบบประชาธิปไตยและแบบปล่อยปละละเลย จำนวน 15 ข้อ จำแนกเป็น

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ได้แก่ ข้อ 1 - 5
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ได้แก่ ข้อ 6 - 10
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ได้แก่ ข้อ 11 - 15

แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบต่าง ๆ นี้ เป็นมาตรวัดประเมินค่า (Rating scale) ซึ่งประกอบด้วยประโยคซึ่งแสดงถึงพฤติกรรมในการอบรมเลี้ยงดูบุตรของบิดามารดา จำนวน 15 ข้อ (รูปแบบละ 5 ข้อ) เพื่อให้ให้นักศึกษาที่เป็นบุตรพิจารณาว่าเป็นข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นกับตนเอง มากน้อยเพียงใด โดยคำตอบมี 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน และการแปลความหมายของระดับการอบรมเลี้ยงดูแต่ละรูปแบบ ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละข้อคำถาม

ระดับความคิดเห็น	คะแนน	การปฏิบัติ
มากที่สุด	4	(ทำเป็นประจำทุกวัน)
มาก	3	(ทำบ่อยครั้ง)
น้อย	2	(ทำเป็นบางครั้ง)
น้อยที่สุด	1	(ทำนานๆ ครั้ง)

2.2 การแปลความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแต่ละรูปแบบ

การอบรมเลี้ยงดูแต่ละรูปแบบของนักศึกษาแต่ละคน จะเป็นผลรวมของคะแนนในข้อคำถามจำนวน 5 ข้อที่ใช้วัดการอบรมเลี้ยงดูแต่ละรูปแบบ แล้วหารจำนวนข้อคำถาม ทำให้คะแนนการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแต่ละรูปแบบของนักศึกษาแต่ละคนจะมีค่าระหว่าง 1.00 - 4.00 เมื่อได้คะแนนระดับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบต่างๆของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 348 คนแล้ว ผู้วิจัยได้จำแนกระดับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบต่างๆของนักศึกษาทั้งหมดเป็น 3 ระดับ โดยมีเกณฑ์ดังนี้

ช่วงคะแนน	ระดับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา
คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 2.00	ระดับต่ำ
คะแนนเฉลี่ย 2.01 - 3.00	ระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.01 - 4.00	ระดับมาก

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์สำหรับกลุ่มอายุ 18 - 25 ปี ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (กรมสุขภาพจิต 2543) จำนวน 52 ข้อ จำแนกเป็น 3 องค์ประกอบหลัก คือ

1. ด้านดี มีข้อคำถาม 18 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 - 18 จำแนกเป็นด้านย่อย 3 ด้าน คือ
  - การควบคุมอารมณ์ตนเอง ข้อ 1 ถึงข้อ 6

ตารางที่ 3.2 การประเมินคะแนนที่ได้กับเกณฑ์ปกติสำหรับ กลุ่มอายุ 18 – 25 ปี

องค์ประกอบ EQ	ต่ำกว่าปกติ	เกณฑ์ปกติ	สูงกว่าปกติ
คะแนน EQ รวม	ต่ำกว่า 138	138 - 170	สูงกว่า 170
1. องค์ประกอบดี	ต่ำกว่า 48	48 – 58	สูงกว่า 58
1.1 การควบคุมอารมณ์ตนเอง	ต่ำกว่า 14	14 – 18	สูงกว่า 18
1.2 การเห็นใจผู้อื่น	ต่ำกว่า 15	15 – 21	สูงกว่า 21
1.3 ความรับผิดชอบ	ต่ำกว่า 17	17 - 23	สูงกว่า 23
2. องค์ประกอบเก่ง	ต่ำกว่า 45	45 – 59	สูงกว่า 59
2.1 การมีแรงจูงใจ	ต่ำกว่า 15	15 – 21	สูงกว่า 21
2.2 การตัดสินใจแก้ปัญหา	ต่ำกว่า 14	14 – 20	สูงกว่า 20
2.3 การมีสัมพันธภาพ	ต่ำกว่า 15	15 – 21	สูงกว่า 21
3. องค์ประกอบสุข	ต่ำกว่า 42	42 – 56	สูงกว่า 56
3.1 ความภูมิใจในตนเอง	ต่ำกว่า 9	9 – 13	สูงกว่า 13
3.2 ความพึงพอใจในชีวิต	ต่ำกว่า 16	16 – 22	สูงกว่า 22
3.3 ความสุขสงบทางใจ	ต่ำกว่า 15	15 - 21	สูงกว่า 21

ที่มา : วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี กรุงเทพมหานคร ปีที่ 29 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม 2556 : 117 (อ้างอิงจาก กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (2543))

2.3 วิธีสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาและความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่น เพื่อทำความเข้าใจแนวคิดในทั้งสองเรื่องให้ชัดเจน และวิเคราะห์องค์ประกอบของแนวคิดเพื่อเตรียมตัวสร้างแบบสอบถาม รวมถึงค้นหาตัวอย่างของเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาและความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่น ที่มีผู้สร้างไว้ก่อนแล้ว

2.3.2 สร้างข้อคำถามสำหรับแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา โดยพัฒนาจากแบบสอบถาม การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ของจุฬาลักษณ์ สมภารวงศ์ (2552) ซึ่งผู้วิจัยได้เลือก

ข้อคำถามให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยซึ่งเป็นกลุ่มวัยรุ่นตอนปลาย ส่วนแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ ผู้วิจัยเลือกใช้แบบมาตรฐานของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

2.3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง
ด้านเนื้อหาและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข

2.3.4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปทดลองกับข้อมูล
กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.3.5 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้แล้วมาหาตรวจสอบคะแนน หากค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient of alpha) ปรากฏว่าแบบวัดแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.72 และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.84

2.3.6 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

3. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยผ่านบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถึงผู้อำนวยการมหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและขออนุญาตในการเก็บข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลการวิจัย ตามวันเวลาที่กำหนด

3.3 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามไปแจกนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของแบบสอบถามแก่นักศึกษาผู้เข้าร่วมการวิจัย

3.4 ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถาม พร้อมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของข้อมูลจำนวน 348 ฉบับ เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.5 นำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาทั้งหมด มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของเครื่องมือ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์เพื่อหาค่าต่างๆ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

4.2 การวิเคราะห์เพื่อศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ใช้การวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 การวิเคราะห์เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ ใช้การวิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 การวิเคราะห์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน แต่เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์พบว่า มีตัวอย่างเพียง 348 คน ที่มีความสมบูรณ์ จึงนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่มีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ มาทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และใช้สถิติอ้างอิงในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จนได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกมาเป็นผลการวิจัย ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

ตอนที่ 3 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลส่วนบุคคลจากกลุ่มตัวอย่าง 348 คน อย่างเป็นระบบไปด้วยเพศ อายุ ศาสนา ภูมิภาค คณะ สาขาวิชาที่ศึกษา ลำดับการเกิด ผลการเรียน (เกรดเฉลี่ยเทอมสุดท้าย) สถานภาพสมรสของบิดามารดาแล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และร้อยละ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	105	30.17
หญิง	243	69.83

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	224	64.37
20 – 21 ปี	22	6.32
22 ปี ขึ้นไป	102	29.31
ศาสนา		
พุทธ	311	89.37
คริสต์	27	7.76
ศาสนา		
อิสลาม	9	2.59
อื่นๆ(ไม่ระบุ)	1	0.29
ภูมิลำเนา		
เชียงใหม่	116	33.33
จังหวัดภาคเหนือ	141	40.52
จังหวัดภาคกลาง	27	7.75
จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	24	6.89
จังหวัดภาคใต้	14	4.02
กรุงเทพมหานคร	17	4.89
อื่นๆ(ไม่ระบุ ต่างชาติ)	9	2.58
คณะ/สาขาวิชาที่ศึกษา		
ผลิตภัณฑ์การเกษตร	58	16.67
วิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร	26	7.47
วิทยาศาสตร์	24	6.90
บริหารธุรกิจ	85	24.43
พัฒนาการท่องเที่ยว	28	8.05
เทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ	12	3.45
เศรษฐศาสตร์	18	5.17
ศิลปะศาสตร์	32	9.20

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สารสนเทศและการสื่อสาร	14	4.02
สถาปัตยกรรมและการออกแบบสิ่งแวดล้อม	16	4.60
สัตวศาสตร์และเทคโนโลยี	35	10.06
ผลการเรียน		
0.00 – 1.00	1	0.29
1.01 – 2.00	15	4.31
2.01 – 3.00	203	58.33
3.01 – 4.00	129	37.07
ลำดับการเกิด		
ลูกคนเดียว	78	22.41
ลูกคนแรก	96	27.59
ลำดับการเกิด		
ลูกคนที่ 2	118	33.91
ลูกคนสุดท้าย	55	15.80
อื่นๆ (ไม่ระบุ)	1	0.29
รวม	348	100.0
สถานภาพการสมรสของบิดามารดา		
อยู่ด้วยกัน	214	61.49
แยกกันอยู่/หย่าร้าง	90	25.86
บิดาหรือมารดาเสียชีวิต	44	12.64

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 4.1 แสดงถึงลักษณะสำคัญของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.1 เพศ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 69.83 ของนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 ทั้งหมด ส่วนที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 30.17

1.2 อายุ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 64.37 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งหมด รองลงมาคืออายุ 22 ปีขึ้นไป จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 29.31 และน้อยที่สุดคือช่วง 20-21 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 6.32 ตามลำดับ

1.3 การนับถือศาสนา นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่นับถือ ศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 89.37 ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ทั้งหมด หรือจำนวน 311 คน รองลงมาได้แก่ศาสนาคริสต์ คิดเป็นร้อยละ 7.76 มีจำนวน 27 คน น้อยที่สุดได้แก่ ศาสนาอิสลาม จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.59

1.4 ภูมิลำเนาเดิม นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 116 คน หรือประมาณร้อยละ 33.33 เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาเดิมในจังหวัดเชียงใหม่หรือเป็นคนเชียงใหม่โดยกำเนิด ส่วนที่เหลือจะเป็นผู้มีภูมิลำเนาเดิมในจังหวัดต่างๆในภาคเหนือ ถึง 141 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 40.52 นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในจังหวัดภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้จะมีจำนวนค่อนข้างน้อย คิดเป็นร้อยละ 7.75 ,ร้อยละ 6.89 และร้อยละ 4.02 ตามลำดับ

1.5 คณะ/สาขาวิชาที่ศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาคณะบริหารธุรกิจ จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 24.43 รองลงมา คือคณะผลิตภัณฑ์การเกษตร จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 และน้อยที่สุด คือคณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45

1.6 ผลการเรียน วัดจากคะแนนเฉลี่ยเทอมสุดท้ายของการเรียนที่ผ่านมา พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง มีเกรดเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.01 – 3.00 จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็นกลุ่มผลการเรียนระดับดี มีคะแนนเฉลี่ยในช่วง 3.01 – 4.00 จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 37.07 และนักศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยในช่วง 1.01 – 2.00 มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.31ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

1.7 ลำดับการเกิดนักศึกษา นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ส่วนใหญ่ เป็นลูกลำดับที่ 2 ของบิดามารดา จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 33.91 รองลงมาเป็นลูกคนแรก จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 27.59 และเป็นลูกคนเดียว จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 22.41 ตามลำดับ

1.8 สถานภาพสมรสของบิดามารดา นักศึกษาส่วนใหญ่มีบิดามารดาที่มีสถานภาพอยู่ด้วยกัน จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 61.49 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาบิดามารดาที่มีสถานภาพแยกกันอยู่/หย่าร้าง จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 25.86 และน้อยที่สุดคือ บิดาหรือมารดาเสียชีวิต จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 12.64

2. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว หมายถึง ลักษณะหรือแบบแผนที่บิดา มารดาใช้เลี้ยงดูบุตร อบรมสั่งสอนและมีปฏิสัมพันธ์กับบุตร ปลูกฝังนิสัย สร้างบุคลิกภาพที่ดีและเป็นแบบอย่างให้แก่บุตรของตนเองเพื่อให้บุตรมีทักษะการดำรงชีวิตที่ดี มีทักษะทางสังคม สามารถจัดการกับปัญหาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งในครอบครัวและสังคมภายนอกได้อย่างเหมาะสม โดยจำแนกตามแนวของโรเจอร์ (Rogers 1972:117) เป็น 3 รูปแบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ซึ่งผู้วิจัยมองว่าบิดามารดาของทุกครอบครัวจะใช้รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูบุตรทั้งสามรูปแบบ แต่มีระดับความมากน้อยของแต่ละรูปแบบแตกต่างกัน ทำให้กลายเป็นลักษณะการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันของแต่ละครอบครัว ดังนั้นในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 แต่ละรูปแบบตามลำดับดังนี้

2.1 ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง ระดับความมากน้อยของการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันที่บิดามารดาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่นำมาใช้กับบุตรตามการรายงานของนักศึกษา มีลักษณะเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดามีอำนาจสิทธิ์ขาดในการดูแลบุตรทุกอย่าง ไม่ให้อิสระในการตัดสินใจ มีการตั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ ให้บุตรปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด หากบุตรไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกบิดา มารดาลงโทษหรือทوبيตี ผู้วิจัยได้วัดระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันของบิดามารดาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 348 คน ด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันในภาพรวมและรายข้อ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขันของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกรายข้อ

ตัวชี้วัดการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด กวดขัน	จำนวน (ร้อยละ) ของนักศึกษา				$\bar{X}$	S.D	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด			
1. บิดามารดาเป็นคนกำหนดเป้าหมายในการเรียนให้	24 (6.90)	57 (16.38)	128 (36.78)	139 (39.94)	1.90	0.91	ต่ำ
2. บิดามารดาสั่งให้ท่านเลิกคบเพื่อนหากเป็นบุคคลที่บิดามารดาไม่ชอบ	11 (3.16)	45 (12.93)	121 (34.77)	171 (49.14)	1.70	0.81	ต่ำ
3. บิดามารดาตัดสินใจเรื่องต่างๆแทนท่าน โดยไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นว่าท่านเห็นด้วยหรือไม่	12 (3.45)	52 (14.94)	137 (39.37)	147 (42.24)	1.80	0.82	ต่ำ
4. บิดามารดาบังคับให้ท่านทำตามคำสั่งที่ต้องการทุกเรื่อง	14 (4.02)	47 (13.51)	137 (39.37)	150 (43.10)	1.78	0.83	ต่ำ
5. เวลาที่บิดามารดาไม่อยู่บ้านท่านจะรู้สึกสบายใจและสามารถมีอิสระในการทำอะไรมได้ตามใจ	31 (8.91)	66 (18.96)	160 (45.98)	91 (26.15)	2.11	0.89	ปานกลาง
ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดในภาพรวม	9 (2.58)	52	159	128	1.86	0.70	ต่ำ
		(14.95)	(45.69)	(36.78)			

จากข้อมูลตาราง 4.2 แสดงให้เห็นว่าจากรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันภาพรวมอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 1.86, S.D. = 0.70$) โดยนักศึกษากว่า 159 คน คิดเป็นร้อยละ 45.69 ของนักศึกษามีความคิดเห็นระดับน้อย แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีมุมมองว่า บิดามารดาไม่ได้อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันเกินไป ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เมื่อเวลาที่บิดามารดาไม่อยู่บ้านนักศึกษาจะรู้สึกสบายใจและสามารถมีอิสระในการทำอะไรมได้ตามใจได้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.11, S.D. = 0.89$) โดยนักศึกษากว่า 160 คน คิดเป็นร้อยละ 45.98 มีความคิดเห็นในหัวข้อนี้ ระดับน้อย รองลงมาคือการที่บิดามารดาเป็นคนกำหนดเป้าหมายในชีวิตว่าต้องเรียนอะไร โดยที่นักศึกษาไม่มีอิสระในการตัดสินใจเลือกเอง ($\bar{X} = 1.90, S.D. = 0.90$) มีนักศึกษากว่า 139 หรือร้อยละ 39.94 มีความคิดเห็นรายข้อนี้ระดับน้อยที่สุด และรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการที่บิดามารดาสั่งให้เลิกคบเพื่อนหากเป็นบุคคลที่บิดามารดาไม่ชอบ ($\bar{X} = 1.70, S.D. = 0.81$) โดยนักศึกษากว่า 171 คน หรือ ร้อยละ 49.14 มีความคิดเห็นในหัวข้อนี้อยู่

ระดับน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าบิดา มารดาส่วนใหญ่ไม่ได้สั่งให้นักศึกษาเลิกคบเพื่อนที่บิดา มารดาไม่ชอบ

2.2 ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

2.2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง ระดับความมากน้อยของการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ที่บิดา มารดาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ นำมาใช้กับบุตรตามการรายงานของนักศึกษา มีลักษณะเป็นการอบรมเลี้ยงดูการเลี้ยงดูที่บิดา มารดาให้ความสำคัญเป็นอิสระแก่บุตรให้บุตรสามารถพึ่งตนเองได้ภายใต้ขอบเขตการควบคุมของบิดา มารดา บุตรได้รับความยุติธรรม โดยมีกรให้ความรักความอบอุ่นแก่บุตร ยอมรับฟังความคิดเห็นและให้คำปรึกษาตามโอกาสเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมให้บุตรมีพฤติกรรมที่เหมาะสมสามารถพึ่งพาตนเองได้ ผู้วิจัยได้วัดระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันของบิดามารดาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 348 คน ด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันในภาพรวมและรายข้อ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกรายข้อ

ตัวชี้วัดการอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตย	จำนวน (ร้อยละ) ของนักศึกษา				$\bar{X}$	S.D	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อย ที่สุด			
1. บิดา มารดาให้ความรักความอบอุ่น และรับฟังความคิดเห็นของท่านเสมอ	170 (48.85)	147 (42.24)	28 (8.05)	3 (0.86)	3.39	0.67	สูง
2. บิดา มารดาให้อิสระในการเลือกเรียน ตามที่ท่านต้องการด้วยตนเอง	183 (52.59)	133 (38.22)	30 (8.62)	2 (0.57)	3.43	0.67	สูง
3. บิดามารดาเป็นผู้ให้คำปรึกษาเมื่อท่าน เผชิญปัญหา เช่น เรื่องการเรียน การคบ เพื่อน การดำเนินชีวิตประจำวัน	143 (41.10)	150 (43.10)	49 (14.08)	6 (1.72)	3.24	0.75	สูง
4. บิดามารดาให้โอกาสเมื่อท่านกระทำผิด และให้กำลังใจ ปลอบใจเมื่อท่านรู้สึก ผิดหวัง	163 (46.84)	151 (43.39)	29 (8.33)	5 (1.44)	3.36	0.70	สูง
5. บิดามารดาอนุญาตให้ท่านมีอิสระ เที่ยวนอกบ้านได้ตามสมควร	103 (29.58)	163 (46.84)	66 (18.97)	16 (4.61)	3.01	0.82	สูง
ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ภาพรวม	132 (37.93)	188 (54.03)	28 (8.04)	- (0.00)	3.29	0.53	สูง

จากข้อมูลตาราง 4.3 แสดงให้เห็นว่าจากรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.29, S.D. = 0.53$) โดยนักศึกษาจำนวน 188 คน หรือร้อยละ 54.03 ของนักศึกษามีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบิดามารดาให้อิสระในการเลือกเรียนตามที่ท่านต้องการด้วยตนเองในระดับสูง ($\bar{X} = 3.43, S.D. = 0.67$) โดยนักศึกษาจำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 52.59 มีความคิดเห็นรายข้อนี้ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือการที่บิดา มารดาให้ความรักความอบอุ่นและรับฟังความคิดเห็นของท่านเสมอ ($\bar{X} = 3.39, S.D. = 0.67$) มีนักศึกษาจำนวน 170 หรือร้อยละ 48.85 มีความคิดเห็นรายข้อนี้ในระดับมากที่สุด และนักศึกษาได้รับการปฏิบัติจากบิดามารดาอยู่ในลำดับท้ายสุด คือการที่บิดามารดาอนุญาตให้ท่านมีอิสระเที่ยวนอกบ้านได้ตามสมควร ($\bar{X} = 3.01, S.D. = 0.82$) โดยมีนักศึกษาจำนวน 163 คน หรือร้อยละ 46.84 มีความคิดเห็นในหัวข้อนี้อยู่ระดับมาก

2.3 ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

2.3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง ระดับความมากน้อยของการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ที่บิดา มารดาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ นำมาใช้กับบุตรตามการรายงานของนักศึกษา มีลักษณะเป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดา ไม่ค่อยบุตรดูแลเอาใจใส่ หรือไม่ให้ความสำคัญต่อบุตร ปล่อยให้บุตรดำเนินชีวิตของตนเองตามลำพัง ขาดการควบคุมดูแล ช่วยเหลือจากบิดา มารดา จนเกิดความรู้สึกว่าไม่ได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุนหรือให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ ได้ ผู้วิจัยได้วัดระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันของบิดามารดาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 348 คน ด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันในภาพรวมและรายข้อ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ จำแนกรายข้อ

ตัวชี้วัดการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย	จำนวน (ร้อยละ) ของนักศึกษา				$\bar{X}$	S.D	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด			
1. บิดา มารดาปล่อยให้ท่านแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยไม่เคยสนใจสอบถามหรือให้คำแนะนำ	26 (7.47)	64 (18.39)	183 (52.59)	75 (21.55)	2.21	0.83	ปานกลาง

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ตัวชี้วัดการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละ ละเลย	จำนวน (ร้อยละ)ของนักศึกษา				$\bar{X}$	S.D	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด			
2. บิดา มารดาให้อิสระในการเที่ยวและการคบเพื่อน โดยท่านไม่ต้องขออนุญาตจาก บิดา มารดา	66 (18.97)	152 (43.68)	105 (30.17)	25 (7.18)	2.74	0.85	ปานกลาง
3. บิดา มารดา มักทอดทิ้งให้ท่านอยู่คนเดียว เมื่อมีธุระที่ต้องออกไปทำนอกบ้าน	18 (5.17)	95 (27.30)	135 (38.80)	100 (28.73)	2.09	0.87	ปานกลาง
4. บิดา มารดา ให้ความสนใจเรื่องของตนเองมากกว่าเรื่องของท่านเสมอ	20 (5.75)	61 (17.53)	140 (40.23)	127 (36.49)	1.93	0.88	ต่ำ
5. บิดา มารดา ไม่มีเวลาพูดคุย หรือให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา ให้ท่านเมื่อท่านเผชิญกับปัญหา	20 (5.75)	49 (14.08)	144 (41.38)	135 (38.79)	1.87	0.86	ต่ำ
ระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละ ละเลยภาพรวม	10 (2.87)	73 (20.98)	222 (63.80)	43 (12.35)	2.15	0.60	ปานกลาง

จากข้อมูลตาราง 4.4 แสดงให้เห็นว่าจากรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย นักศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.15, S.D. = 0.60$) โดยนักศึกษจำนวน 222 คน หรือร้อยละ 63.80 ของนักศึกษามีความคิดเห็นระดับน้อย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บิดา มารดาให้อิสระในการเที่ยวและการคบเพื่อนไม่ต้องขออนุญาตจากบิดา มารดา ($\bar{X} = 2.74, S.D. = 0.85$) โดยมีนักศึกษจำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 43.68 มีความคิดเห็นรายข้อนี้ระดับมาก รองลงมา คือการที่ บิดา มารดาปล่อยให้นักศึกษาแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยไม่เคยสนใจสอบถามหรือให้คำแนะนำ ($\bar{X} = 2.21, S.D. = 0.83$) นักศึกษจำนวน 183 หรือร้อยละ 52.59 มีความคิดเห็นรายข้อนี้ระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า บิดา มารดาไม่ได้ปล่อยให้นักศึกษาแก้ปัญหาเองโดยไม่สนใจให้คำแนะนำแก่นักศึกษา และรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการที่บิดา มารดาไม่มีเวลาพูดคุย หรือให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา ให้ท่านเมื่อท่านเผชิญกับปัญหา ($\bar{X} = 1.87, S.D. = 0.86$) โดยนักศึกษจำนวน 144 คน หรือ ร้อยละ 41.38 มีความคิดเห็นในรายข้อนี้อยู่ระดับน้อย แสดงให้เห็นว่าถึงแม้บิดา มารดาจะไม่มีเวลาให้แต่บิดา มารดาก็ยังคงเป็นที่ปรึกษาและคอยให้คำแนะนำไม่ได้ปล่อยให้นักศึกษาต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคเพียงลำพัง

2.4 ระดับการอบรมเลี้ยงดูในภาพรวม

2.4.1 การอบรมเลี้ยงดูในภาพรวม หมายถึง ระดับความมากน้อยของการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน แบบประชาธิปไตย และแบบปล่อยปละละเลย ที่บิดา มารดาของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่นำมาใช้กับบุตรตามการรายงานของนักศึกษา มีลักษณะหรือแบบแผนที่บิดา มารดาใช้เลี้ยงดูบุตร อบรมสั่งสอนและมีปฏิสัมพันธ์กับบุตร ปลูกฝังนิสัยและสร้างบุคลิกภาพที่ดีและเป็นแบบอย่างให้แก่บุตรของตนเองเพื่อให้เด็กมีทักษะการดำรงชีวิตที่ดี มีทักษะทางสังคม สามารถจัดการกับปัญหาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทั้งในครอบครัวและสังคมภายนอกได้อย่างเหมาะสม ผู้วิจัยได้วัดระดับการอบรมเลี้ยงดูในภาพรวมโดยของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 348 คนด้วยข้อคำถาม 15 ข้อ แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการอบรมเลี้ยงดูในภาพรวม ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวโดยรวมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบเข้มงวดกวดขัน	1.86	0.70	ต่ำ
การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบประชาธิปไตย	3.29	0.53	สูง
การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบปล่อยปละละเลย	2.15	0.60	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 พบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดานักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา มารดาแบบแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.29, S.D. = 0.53$) รองลงมาอีกรูปแบบการเลี้ยงดูอยู่ในระดับปานกลางคือรูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ($\bar{X} = 2.15, S.D. = 0.60$) และมีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูระดับต่ำมากที่สุดคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ($\bar{X} = 1.86, S.D. = 0.70$)

2.5 ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา

ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ระดับความสามารถในการตระหนักรู้ปัญหาที่กระทบถึงอารมณ์และความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น และสามารถควบคุม สร้างแรงกระตุ้นจากภายในให้กับตัวเองเพื่อให้เกิดเป็นแรงจูงใจในการทำงานต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ถูกกาลเทศะ เป็นการบริหารอารมณ์ทั้งของตนเองและผู้อื่นให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบใหญ่ และ 9 ด้านย่อยได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านดี คือ ควบคุมตนเอง เห็นใจผู้อื่น รับผิดชอบ

2) องค์ประกอบด้านเก่ง คือ แรงจูงใจ ตัดสินใจและแก้ปัญหา สัมพันธภาพ และ 3) องค์ประกอบด้านสุข คือ ภูมิใจในตนเอง พอใจชีวิต สุขสงบทางใจ ซึ่งนำเสนอผลการวิจัยความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ในแต่ละองค์ประกอบและแต่ละด้าน ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1.องค์ประกอบดี	48.72	4.14	ปกติ
1.1 ควบคุมตนเอง	15.55	1.92	ปกติ
1.2 เห็นใจผู้อื่น	16.44	1.82	ปกติ
1.3 รับผิดชอบ	16.73	2.02	ต่ำ
2.องค์ประกอบเก่ง	48.24	4.24	ปกติ
2.1 มีแรงจูงใจ	16.78	2.06	ปกติ
2.องค์ประกอบเก่ง	48.24	4.24	ปกติ
2.2 ตัดสินใจและแก้ปัญหา	15.14	1.65	ปกติ
2.3 สัมพันธภาพ	16.32	2.40	ปกติ
3.องค์ประกอบสุข	44.13	5.27	ปกติ
3.1 ภูมิใจตนเอง	10.42	1.64	ปกติ
3.2 พอใจชีวิต	17.38	2.76	ปกติ
3.3 สุขสงบทางใจ	16.33	2.35	ปกติ
ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม	141.09	11.18	ปกติ

จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของ อยู่ในเกณฑ์ปกติ ($\bar{X} = 141.09, S.D. = 11.18$) เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์พบว่าองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านของความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งประกอบไปด้วย องค์ประกอบด้านดี องค์ประกอบด้านเก่ง องค์ประกอบด้านสุข อยู่ในเกณฑ์ปกติ โดยมี $\bar{X}$ เฉลี่ยอยู่ระหว่างช่วง 44.13 -48.72 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักศึกษามีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีแรงจูงใจในการทำสิ่งต่างๆ มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น มีความภูมิใจในตนเอง ความพอใจในชีวิต มีความสุขสงบทางใจอยู่ในเกณฑ์

ปกติ โดยมี $\bar{X}_0$ เฉลี่ยอยู่ระหว่างช่วง 15.14-16.78 ส่วนรายด้านการมีความรับผิดชอบในตนเองอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ($\bar{X} = 16.73, S.D. = 2.02$)

ตารางที่ 4.7 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ โดยรวมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

ความฉลาดทางอารมณ์	รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว		
	แบบเข้มงวด กวดขัน	แบบประชาธิปไตย	แบบปล่อยปละละเลย
ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวม	-.08	.28**	.01

* Correlation is significant at .05

** Correlation is significant at .01

จากตารางที่ 4.7 เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ โดยรวมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการอบรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมทิศทางบวก ($r = .28$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงกล่าวได้ว่าเมื่อบิดามารดาที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับสูงขึ้นหรือลดลง ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนักศึกษาจะอยู่ในระดับสูงหรือลดลงตามระดับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่นักศึกษาได้รับ ส่วนรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลย ไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนักศึกษา

ตารางที่ 4.8 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ แยกตามองค์ประกอบด้านดีของความฉลาด
ทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์	รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว		
	แบบเข้มงวด กวดขัน	แบบประชาธิปไตย	แบบปล่อยปละละเลย
องค์ประกอบด้านดีโดยรวม	-.07	.24*	.04
ควบคุมตนเอง	-.06	.11*	.17*
เห็นใจผู้อื่น	-.18**	.21**	-.13
รับผิดชอบ	-.03	.19**	.05

* Correlation is significant at .05

** Correlation is significant at .01

จากตารางที่ 4.8 พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์องค์ประกอบด้านดีโดยรวมทิศทางบวก ($r = .26$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หากพิจารณาแยกตามมิติรายด้าน พบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติเห็นใจผู้อื่นทิศทางลบ ที่ ($r = -.18$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือเมื่อนักศึกษาถูกอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมากเกินไปจะทำให้มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นลดลง ในทางตรงกันข้ามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติเห็นใจผู้อื่นทิศทางบวก ที่ ($r = .21$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือเมื่อนักศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากเท่าไรจะทำให้มีความเห็นอกเห็นใจ ใส่ใจรวมทั้งเข้าใจและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้นตามไปด้วย ส่วนรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติควบคุมตนเองทิศทางบวก ที่ ($r = .17$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือถ้านักศึกษาได้รับการอบรมแบบปล่อยปละละเลยมากจะทำให้ นักศึกษาสามารถควบคุมอารมณ์ ความต้องการของตนเอง และสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสมมากตามไปด้วย

ตารางที่ 4.9 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ แยกตามองค์ประกอบด้านเก่งของความฉลาด
ทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์	รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว		
	แบบเข้มงวด กวดขัน	แบบประชาธิปไตย	แบบปล่อยปละละเลย
องค์ประกอบด้านเก่งโดยรวม	-0.06	.17*	.02
มีแรงจูงใจ	-0.09	.15*	-0.08
ตัดสินใจและแก้ปัญหา	.06	.01	.90
สัมพันธภาพ	-0.07	.17*	.04

* Correlation is significant at .05

** Correlation is significant at .01

จากตารางที่ 4.9 พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์องค์ประกอบด้านเก่งโดยรวมทิศทางบวก ($r = .17$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หากพิจารณาแยกตามมิติรายด้าน พบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติย่อยขององค์ประกอบด้านเก่ง ส่วนรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติมีแรงจูงใจและสัมพันธภาพทิศทางบวก ที่ ($r = .15$) และ ($r = .17$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ กล่าวคือเมื่อนักศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากจะทำให้รู้จักสร้างแรงจูงใจ สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเอง รู้ศักยภาพของตนเองและมุ่งมั่นเพื่อให้ถึงเป้าหมายที่วางไว้ รวมทั้งรู้จักการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น กล่าวแสดงออกซึ่งความคิดเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์มากขึ้น

ตารางที่ 4.10 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ แยกตามองค์ประกอบด้านสุขของความฉลาด
ทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์	รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว		
	แบบเข้มงวด กวดขัน	แบบประชาธิปไตย	แบบปล่อยปละละเลย
องค์ประกอบด้านสุขโดยรวม	-0.08	.26*	.04
ภูมิใจตนเอง	-0.08	.19*	.08
พอใจชีวิต	-0.05	.28*	-.03
สุขสงบทางใจ	-0.05	.12*	.06

* Correlation is significant at .05

** Correlation is significant at .01

จากตารางที่ 4.10 พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับ
ความฉลาดทางอารมณ์องค์ประกอบด้านสุขโดยรวมทิศทางบวก ($r = .26$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 หากพิจารณาแยกตามมิติรายด้าน พบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบ
เข้มงวดกวดขันและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทาง
อารมณ์ในมิติย่อยขององค์ประกอบด้านสุข และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมี
ความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติภูมิใจในตนเอง พอใจชีวิต และสุขสงบทางใจทิศทางบวก
ที่ ($r = .19$), ($r = .28$) และ ($r = .12$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ กล่าวคือ
เมื่อได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูงจะทำให้ให้นักศึกษาเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเอง มอง
โลกในแง่ดี มีอารมณ์ขันพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ รู้จักผ่อนคลายด้วยการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข
รวมไปถึงมีความสงบทางจิตใจสูงขึ้นตามระดับการอบรมเลี้ยงดู

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และด้านเสนอแนะ

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ โดยกล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และด้านข้อเสนอแนะตามลำดับ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

1.1.2 เพื่อศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

1.1.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Server Research) ประชากร เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ประจำปี การศึกษา 2561 จำนวน 2,358 คน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนด กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน และทำการ สุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มขั้นตอนเดียว (Single-stage cluster sampling) ตามสัดส่วนของจำนวนนักศึกษา คณะและสาขาวิชาที่เรียน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยปรับใช้แนวคิดในส่วนรูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว ใช้ของ โรเจอร์ (Rogers 1792, อ้างถึงใน ของจุพาลักษณ์ สมการวงศ์ (2552) และแบบสอบถามของกรมสุขภาพจิต (2543) ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา/คณะ,สาขาวิชาที่ศึกษา ลำดับการเกิด ผลการเรียน สถานภาพสมรสบิดา/มารดา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา จำนวน 15 ข้อ ตามพฤติกรรมกรรมการเลี้ยงดูทั้ง 3 แบบ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 52 ข้อ ประกอบด้วย (กรมสุขภาพจิต 2543)

1.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (การคำนวณค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และการศึกษาความสัมพันธ์ของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ด้วยการวิเคราะห์ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.05

3. ผลการวิจัย สรุปได้ผลดังนี้

ผลการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.83 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-21 ปี คิดเป็นร้อยละ 63.69 ศาสนาที่นับถือส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 89.37 มีภูมิลำเนาอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 33.3 รองลงมาได้แก่จังหวัดลำปาง คิดเป็นร้อยละ 10.06 ระดับการศึกษา/คณะสาขาวิชาที่ศึกษา ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่คณะบริหารธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 24.45 รองลงมาได้แก่คณะผลิตกรรมการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 16.67 นักศึกษาส่วนใหญ่เป็นลูกคนที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 33.91 เกรดเฉลี่ยส่วนใหญ่อยู่ที่ 2.01-3.00 คิดเป็นร้อยละ 58.33 สถานภาพครอบครัวบิดา มารดา อาศัยอยู่ร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 61.49 รองลงมาแยกกันอยู่/หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 25.86

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมที่สหสัมพันธ์

($r = .28$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงกล่าวได้ว่าเมื่อบิดามารดามีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับสูงขึ้นหรือลดลง ความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนักศึกษาจะอยู่ในระดับสูงหรือลดลงตามระดับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่นักศึกษาได้รับ ส่วนรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบปล่อยปละละเลยไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์

3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ แยกตามองค์ประกอบรายด้าน และมิติรายด้านของนักศึกษา

3.3.1 องค์ประกอบด้านเก่ง

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์องค์ประกอบด้านดีโดยรวมทิศทางบวก ($r = .26$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หากพิจารณาแยกตามมิติรายด้าน พบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติเห็นใจผู้อื่นทิศทางลบ ที่ ($r = -.18$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือเมื่อนักศึกษาถูกอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมากเกินไปจะทำให้มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นลดลง ในทางตรงกันข้ามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติเห็นใจผู้อื่นทิศทางบวก ที่ ($r = .21$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือเมื่อนักศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากเท่าไรจะทำให้มีความเห็นอกเห็นใจ ใส่ใจรวมทั้งเข้าใจและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นมากขึ้นตามไปด้วย ส่วนรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติควบคุมตนเองทิศทางบวก ที่ ($r = .17$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือถ้านักศึกษาได้รับการอบรมแบบปล่อยปละละเลยมากจะทำให้นักศึกษาสามารถควบคุมอารมณ์ ความต้องการของตนเอง และสามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสมมากตามไปด้วย

3.3.2 องค์ประกอบด้านเก่ง

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์องค์ประกอบด้านเก่งโดยรวมทิศทางบวก ($r = .17$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หากพิจารณาแยกตามมิติรายด้าน พบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติย่อยขององค์ประกอบด้านเก่ง ส่วนรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติมีแรงจูงใจและสัมพันธ์ภาพทิศทางบวก ที่ ($r = .15$) และ ($r = .17$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ กล่าวคือเมื่อนักศึกษาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากจะทำให้รู้จักสร้างแรงจูงใจ สร้างขวัญและกำลังใจให้ตนเอง รู้ศักยภาพของตนเองและ

มุ่งมั่นเพื่อให้ถึงเป้าหมายที่วางไว้ รวมทั้งรู้จักการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น กล่าวแสดงออกซึ่งความคิดเห็นที่ขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์มากขึ้น

3.3.3 องค์ประกอบด้านสุข

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ องค์ประกอบด้านสุขโดยรวมทิศทางบวก ($r = .26$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หากพิจารณาแยกตามมิติรายด้าน พบว่ารูปแบบการอบรมการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติย่อยขององค์ประกอบด้านสุข และรูปแบบการอบรมการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในมิติภูมิใจในตนเอง พอใจชีวิต และสุขสงบทางใจทิศทางบวก ที่ ($r = .19$), ($r = .28$) และ ($r = .12$) ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ กล่าวคือเมื่อได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูงจะทำให้นักศึกษาเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าในตนเอง มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขันพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ รู้จักผ่อนคลายด้วยการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างความสุข รวมไปถึงมีความสงบทางจิตใจสูงขึ้นตามระดับการอบรมเลี้ยงดู

4. รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา มารดาแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.53) โดยนักศึกษาจำนวน 188 คน หรือร้อยละ 54.03 ของนักศึกษามีความคิดเห็นระดับมาก ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบิดามารดาให้อิสระในการเลือกเรียนตามที่ท่านต้องการด้วยตนเองในระดับสูง ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.67) มีนักศึกษาจำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 52.59 มีความคิดเห็นรายข้อนี้ระดับมากที่สุด รองลงมา คือการที่บิดา มารดาให้ความรักความอบอุ่นและรับฟังความคิดเห็นของท่านเสมอ ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.67) มีนักศึกษาจำนวน 170 หรือร้อยละ 48.85 มีความคิดเห็นรายข้อนี้ระดับมากที่สุด และนักศึกษาได้รับการปฏิบัติจากบิดามารดาอยู่ในลำดับท้ายสุด คือการที่บิดามารดาอนุญาตให้ท่านมีอิสระเที่ยวนอกบ้านได้ตามสมควร ($\bar{X} = 3.01$, S.D. = 0.82) โดยมีนักศึกษาจำนวน 163 คน หรือร้อยละ 46.84 มีความคิดเห็นในหัวข้อนี้อยู่ระดับมาก แสดงให้เห็นถึงการที่บิดามารดา มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะทำให้นักศึกษาสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองต้องการอย่างมีอิสระ ไม่ถูกบังคับให้เรียน โดยมีบิดามารดาคอยให้ความรักความอบอุ่น เข้าใจและคอยรับฟังเรื่องราวต่างของนักศึกษา รวมทั้งให้อิสระในการเที่ยวนอกบ้านได้ตามความเหมาะสม

รองลงมาอีกรูปแบบการเลี้ยงดูอยู่ในระดับปานกลางคือรูปแบบการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ($\bar{X} = 2.15, S.D. = 0.60$) โดยนักศึกษาจำนวน 222 คน หรือร้อยละ 63.80 ของนักศึกษามีความคิดเห็นระดับน้อย ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าบิดา มารดาให้อิสระในการเที่ยวและการคบเพื่อนไม่ต้องขออนุญาตจากบิดา มารดา ($\bar{X} = 2.74, S.D. = 0.85$) โดยมีนักศึกษาจำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 43.68 มีความคิดเห็นรายข้อนี้ระดับมาก รองลงมา คือการที่บิดามารดาปล่อยให้ นักศึกษาแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยไม่เคยสนใจสอบถามหรือให้คำแนะนำ ($\bar{X} = 2.21, S.D. = 0.83$) นักศึกษาจำนวน 183 หรือร้อยละ 52.59 มีความคิดเห็นรายข้อนี้ระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาเห็นด้วยกับรายข้อนี้น้อย แปลว่าที่บิดามารดาช่วยเหลือ ให้คำแนะนำในการแก้ปัญหาแก่นักศึกษาไม่ได้ปล่อยให้แก้ปัญหาเองโดยไม่สนใจ และรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการที่บิดา มารดา ไม่มีเวลาพูดคุย หรือให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาให้ท่านเมื่อท่านเผชิญกับปัญหา ($\bar{X} = 1.87, S.D. = 0.86$) โดยนักศึกษาจำนวน 144 คน หรือร้อยละ 41.38 มีความคิดเห็นในรายข้อนี้อยู่ระดับน้อย แสดงให้เห็นว่าถึงแม้บิดา มารดาจะไม่มีเวลาให้แต่บิดามารดาที่ยังคงเป็นที่ปรึกษา และคอยให้คำแนะนำไม่ได้ปล่อยให้ นักศึกษาต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคเพียงลำพัง ซึ่งสอดคล้องกับรายข้อก่อนหน้านี้

ระดับต่ำมากที่สุด คือการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ($\bar{X} = 1.86, S.D. = 0.70$) โดยนักศึกษาจำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 45.69 ของนักศึกษามีความคิดเห็นระดับน้อย แสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีมุมมองว่า บิดามารดาไม่ได้อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันเกินไป ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เมื่อเวลาที่บิดามารดาไม่อยู่บ้านนักศึกษารู้สึกสบายใจและสามารถมีอิสระในการทำอะไรรได้ตามใจได้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.11, S.D. = 0.89$) โดยนักศึกษาจำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 45.98 มีความคิดเห็นในหัวข้อนี้ ระดับน้อย รองลงมาคือการที่บิดามารดาเป็นคนกำหนดเป้าหมายในชีวิตว่าต้องเรียนอะไร โดยที่นักศึกษาไม่มีอิสระในการตัดสินใจเลือกเอง ($\bar{X} = 1.90, S.D. = 0.90$) มีนักศึกษาจำนวน 139 หรือร้อยละ 39.94 มีความคิดเห็นรายข้อนี้ระดับน้อยที่สุด และรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการที่บิดา มารดาสั่งให้เลิกคบเพื่อนหากเป็นบุคคลที่บิดามารดาไม่ชอบ ($\bar{X} = 1.70, S.D. = 0.81$) โดยนักศึกษาจำนวน 171 คน หรือ ร้อยละ 49.14 มีความคิดเห็นในหัวข้อนี้อยู่ระดับน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าบิดา มารดาส่วนใหญ่ไม่ได้บังคับให้นักศึกษาเรียนตามที่ต้องการ หรือวางเป้าหมายชีวิตให้โดยที่นักศึกษาไม่มีสิทธิ์เลือกตัดสินใจด้วยตนเอง หรือสั่งให้นักศึกษาเลิกคบเพื่อนที่บิดา มารดาไม่ชอบ

5. ความฉลาดทางอารมณ์

นักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของ อยู่ในเกณฑ์ปกติ ($\bar{X} = 141.09, S.D. = 11.18$) เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์พบว่า

องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านของความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งประกอบไปด้วย องค์ประกอบด้านดี องค์ประกอบด้านเก่ง องค์ประกอบด้านสุข อยู่ในเกณฑ์ปกติ โดยมี ($\bar{X}$) เฉลี่ยอยู่ระหว่างช่วง 44.13 -48.72 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักศึกษามีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีแรงจูงใจในการทำสิ่งต่างๆ มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น มีความภูมิใจในตนเอง ความพอใจในชีวิต มีความสุขสงบทางใจอยู่ในเกณฑ์ปกติ โดยมี ($\bar{X}$) เฉลี่ยอยู่ระหว่างช่วง 15.14-16.78 ส่วนรายด้านการมีความรับผิดชอบในตนเองอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติที่ ($\bar{X}$ = 16.73, S.D. = 2.02) อาจเพราะนักศึกษาชั้นที่ 1 เป็นการเปลี่ยนผ่านจากมัธยมเข้าสู่มหาวิทยาลัย จึงต้องมีการปรับตัวเรื่องการเรียน เพื่อน สังคมรอบข้างที่เปลี่ยนแปลง การที่บิดามารดาเข้าใจให้อิสระในการตัดสินใจหรือให้นักศึกษาคูแลตัวเองมากขึ้นจากที่เมื่อก่อนบิดามารดาช่วยเหลือดูแลในทุกด้าน เช่น สอนให้รู้จักยอมรับการกระทำที่ผิดพลาด รู้จักการให้อภัย รู้จักการให้ผู้อื่นก่อน การเป็นผู้รับที่ดี เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ตน หากนักศึกษาปรับตัวไม่ได้อาจมีผลมีผลต่อความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ทำให้มีความฉลาดทางอารมณ์ในด้านความรับผิดชอบที่ต่ำกว่าเกณฑ์

6. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

6.1 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

รูปแบบการอบรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับมิติด้านการควบคุมตนเอง การเห็นใจผู้อื่น ความรับผิดชอบ การมีแรงจูงใจ การมีสัมพันธภาพ มีความภูมิใจในตนเอง มีความพึงพอใจในชีวิต และมีความสุขสงบทางใจ สอดคล้องกับการอบรมเลี้ยงดูและรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลา พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ในด้านการควบคุมตนเอง ความภูมิใจ การเห็นใจผู้อื่น และความพึงพอใจชีวิต กล่าวคือ การที่นักศึกษาได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม และยุติธรรมจากบิดามารดา โดยบิดามารดา รับฟังความคิดเห็นให้อิสระในการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ผ่านการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ หรือคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ ให้กำลังใจเมื่อพบเจอปัญหาและอุปสรรค จะทำให้นักศึกษามองเห็นศักยภาพใน

ตนเอง สามารถสร้างแรงจูงใจมีความมุ่งมั่นที่จะฝ่าฟันปัญหาและอุปสรรคที่เผชิญเพื่อให้ถึงยังเป้าหมายที่วางไว้ กล่าวยอมรับในสิ่งที่ทำผิดพลาด รู้จักการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีการเชื่อมสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม ซึ่งส่งผลให้นักศึกษามีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของปรียาพร จันทะกล (2552) ที่ศึกษาเรื่อง ปฏิภาณระหว่างกรอบมัลติเล็งดูและระดับเขาวนัญปัญญาต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาช่วงชั้นปีที่ 4 เขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 พบว่า นักเรียนที่มีสติปัญญาปกติและได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีแนวโน้มที่จะมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าการเลี้ยงดูในรูปแบบอื่นๆ ซึ่งในการวิจัยนี้พบว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบปล่อยปละละเลยไม่มีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา มีเพียงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์จึงกล่าวได้ว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามากกว่ารูปแบบการอบรมแบบอื่น

6.2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูจากบิดา มารดา แบบประชาธิปไตยมากที่สุด อยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.29, S.D. = 0.70$) สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุมาลี เปลี่ยนพันธ์ (2553) ที่ศึกษาเรื่องกรอบมัลติเล็งดูของผู้สูงอายุกับพฤติกรรมก้าวร้าวของวัยรุ่น พบว่า ส่วนใหญ่วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากผู้สูงอายุแบบประชาธิปไตยสูงมีพฤติกรรมก้าวร้าวต่ำกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากผู้สูงอายุแบบประชาธิปไตยต่ำ ทั้งนี้เป็นเพราะนักศึกษาที่ถูกอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะได้รับความรักความเข้าใจ ไม่เข้มงวดมากจนเกินไป บิดามารดามีเหตุและผลยอมรับความคิดเห็น ให้อิสระในการตัดสินใจทำอะไรด้วยตนเอง ภายใต้อการควบคุมของบิดามารดา คอยช่วยเหลือส่งเสริมในด้านความชอบผ่านทางกิจกรรมที่นักศึกษาสนใจ ที่ จึงส่งผลให้พฤติกรรมที่แสดงออกมามีลักษณะที่เหมาะสมทั้งต่อตนเองและผู้อื่น รวมทั้งใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขมากกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น และสอดคล้องกับงานวิจัย ของแจ๊ซ ไหมเมธิ ที่ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (2549) พบว่า รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายส่งผลให้พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมมีเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยนี้ในองค์ประกอบด้านเก่ง มิติการมีสัมพันธ์ภาพที่กล่าวถึงในเรื่องการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นการให้อิสระทางความคิดสามารถแสดงความคิดเห็นแบบตรงไปตรงมา ปัจจุบันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคม ทำให้การแสดงออกทางความคิดไม่ได้ถูกจำกัดหรือปิดกั้นแบบเมื่อก่อน นักศึกษาสามารถแสดงออกทางความคิด การกระทำและคำพูดที่สื่อสารกับบุคคลอื่นได้อย่างมีอิสระและมีความเหมาะสม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

6.3 ความฉลาดทางอารมณ์

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้จังหวัดเชียงใหม่ มีความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมของนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ปกติ และเมื่อจำแนกรายด้านขององค์ประกอบทั้ง 3 ด้านพบว่าองค์ประกอบด้านดี องค์ประกอบด้านเก่ง และองค์ประกอบด้านสุข อยู่ในเกณฑ์ปกติ และพิจารณามิตிரายด้านพบว่า นักศึกษามีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีแรงจูงใจในการทำสิ่งต่างๆ มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น มีความภูมิใจในตนเอง พอใจในชีวิต มีความสุขสงบทางใจอยู่ในเกณฑ์ปกติ แต่มิตிரายด้านการมีความรับผิดชอบในตนเองนั้นอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิสัยพร นุชสุธรรม (2559) ที่ศึกษาเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย พบว่าความฉลาดโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในเกณฑ์ปกติ แต่แตกต่างกันที่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า องค์ประกอบด้านดี ในส่วนด้านย่อยเรื่องการควบคุมตนเอง อยู่ระดับสูงกว่าปกติ ทั้งนี้การที่นักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้มีมิติด้านความรับผิดชอบต่ำกว่าปกตินั้น อาจมาจากการปรับตัวที่มีการเปลี่ยนผ่านจากวัยมัธยมที่บิดามารดาเป็นผู้ดูแลจัดการทุกอย่างในชีวิตประจำวันให้ พอเริ่มเข้ามหาวิทยาลัยบิดามารดาให้อิสระในการดูแลตนเอง ประจวบเหมาะกับการได้พบเจอเพื่อนใหม่ ที่เรียนใหม่ และสังคมรอบข้างที่เปลี่ยนแปลงไป หากนักศึกษายังไม่สามารถปรับตัวได้ จะทำให้ขาดความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและผู้อื่น มีความเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่น ดังนั้นนักศึกษามหาวิทยาลัยแม่โจ้ควรได้รับการปลูกฝังในเรื่องดังกล่าว เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ทุกด้านให้อยู่ในระดับปกติตามเกณฑ์ที่กำหนด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิมล เอมโอช และคณะ (2556) ที่ศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี อยู่ในระดับปกติทุกด้าน ส่วนการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แตกต่างกันในมิติด้านความรับผิดชอบ ทั้งนี้เป็นเพราะนักศึกษาที่เข้ามาเรียนที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้โดยรวมมีลักษณะพื้นฐานทางสังคมแตกต่างกัน ปลายมีความหลากหลายทางภูมิภาค ซึ่งอาจได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่แตกต่างกันหลายแบบ ทำให้มีความตระหนักรู้ต่อตนเองและสังคมแตกต่างกัน จึงทำให้นักศึกษามีความฉลาดทางอารมณ์ในมิติด้านความรับผิดชอบต่ำกว่าเกณฑ์ และสอดคล้องกับกับผลการวิจัยของ อ.ดร.จตุรรัตน์ รอดเนียม (2552) ที่ศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นช่วงอายุ 12-15 ปี ในโรงเรียนเขตเทศบาล ตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่าความฉลาดทางอารมณ์โดยรวมอยู่ในระดับปกติ แต่แตกต่างกันในมิตிரายด้านเมื่อพิจารณาแล้วอยู่ในระดับปกติทุกด้าน ทั้งนี้เป็นเพราะ ส่วนหนึ่งของการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย นักศึกษาจะได้รับการส่งเสริมจากบิดามารดา ให้ทำกิจกรรมที่นักศึกษาสนใจอย่างสร้างสรรค์ตามโอกาสที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้เพิ่มมากขึ้น

การศึกษานี้พบว่าหากมองมิติรายด้านของความฉลาดทางอารมณ์ที่ต่ำกว่าเกณฑ์คือ รายด้านการมีความรับผิดชอบในตนเอง เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ด้านที่ต่ำกว่าเกณฑ์พบว่า รูปแบบการอบรมการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับมิติด้านการมีความรับผิดชอบในทิศทางบวก กล่าวคือเมื่อบิดามารดาให้อิสระในการดำเนินชีวิต ทั้งด้านความคิดและการตัดสินใจ โดยเข้าใจว่าบุตรอยู่ในวัยที่สามารถดูแลตนเองได้แล้ว โดยที่ไม่ต้องควบคุมกำกับ เพียงแต่คอยดูแลอยู่ห่างๆ เท่านั้น ผลจากการปรับตัวจากวัยเด็กเข้าสู่วัยรุ่นที่ต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น หากได้รับอิสระในการตัดสินใจในการคิดเองมากเกินไปโดยไม่ผ่านการควบคุมกำกับ จะทำให้บุตรไม่รู้จักรับผิดชอบ เป็นคนเห็นแก่ตัว และไม่รับผิดชอบต่อภาระของตนเอง เพราะรู้สึกว่าการคิดและตัดสินใจทำลงไปเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว เมื่อกระทำผิดจึงไม่ต้องร่วมรับผิดชอบกับการกระทำนั้น เพราะได้ทำสิ่งที่ถูกต้องและดีที่สุดในการคิดของตนเอง ทำให้ขาดความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำหรือแสดงออก

7. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

7.1 สามารถนำผลการศึกษามาศึกษาเป็นแบบภาคตัดขวางแบบรายด้านอย่างละเอียดเพื่อหา กลุ่มตัวอย่างที่ประสบปัญหาด้านความฉลาดทางอารมณ์ เข้าสู่กระบวนการจัดหาแนวทางในการแก้ปัญหา และเสริมสร้างการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ให้เหมาะสมตามช่วงวัยเฉพาะกรณีหรือเป็นรายบุคคล

7.2 หน่วยงาน/องค์กร ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยที่พบว่ากรอบเลี้ยงดูของบิดามารดา มีผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ และรูปแบบการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ในระดับสูง ไปใช้ในการส่งเสริมหรือรณรงค์ให้บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยใช้รูปแบบการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยเพิ่มเติมศักยภาพความฉลาดทางอารมณ์ผ่านสื่อการเรียนการสอน สื่อวิทยุสิ่งพิมพ์ หรือสื่อดิจิทัล เน้นให้กับบิดามารดา เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของรูปแบบการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย รวมไปถึงจัดโปรแกรมหรือจัดกิจกรรมที่บิดามารดาและเด็กสามารถทำร่วมกันเพื่อเพิ่มศักยภาพความฉลาดทางอารมณ์ให้เหมาะสมตามช่วงวัยต่อไป

8. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

8.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรทำเพิ่มเติมในชั้นปีอื่นๆ เช่น ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 หรือชั้นปีที่ 4 เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่หลากหลาย เนื่องจากช่วงวัยที่ต่างออกไปอาจทำให้ความฉลาดทางอารมณ์ต่างกันจะทำให้สามารถข้อมูลพื้นฐานที่ครอบคลุมยิ่งขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูให้สอดคล้องกับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในอนาคต

8.2 ควรเพิ่มเติมกลุ่มตัวอย่างเป็นบิดา มารดา เพื่อให้ได้ข้อมูลอีกด้านของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู โดยเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาจากเด็กเป็นผู้ปกครองเพื่อวิเคราะห์ว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดาเป็นอย่างไร ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กอย่างไรบ้างนอกจากนั้นอาจเพิ่มเติมทำเป็นเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2543). *คู่มือความฉลาดทางอารมณ์ (ฉบับปรับปรุง)*. นนทบุรี:

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.

ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. (2557). *คู่มือสำหรับพ่อแม่เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านการดูแลและ*

พัฒนาเด็กวัยรุ่นไม่ยากอย่างที่คิด. กรุงเทพฯ: สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย.

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ความฉลาดทางอารมณ์ Emotional Quotient :*

EQ. กรุงเทพมหานคร: สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เกศรินทร์ ทวี. (2556). *อิทธิพลการอบรมเลี้ยงดูต่อความคาดหวังในบทบาทบิดาของนิสิตชาย*

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

เกษณี เทศนา. (2552). *อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดู ความฉลาดทางอารมณ์ และลักษณะนิสัยทางการเรียน*

ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง. รายงานการ

วิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จรรยารัตน์ รอดเนียม. (2552). *ความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นช่วงอายุ 12-15 ปี ในโรงเรียนเขตเทศบาล*

ตำบลน้ำน้อย อำเภอใหญ่ จังหวัดสงขลา. รายงานการวิจัย. สงขลา: วิทยาลัยพยาบาล

บรมราชชนนี.

จิตตินันท์ เฑาะคุปต์. (2553). *แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาและครอบครัวศึกษา. ใน ประมวลสาระชุดวิชา*

จิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา หน่วยที่ 1 (หน้า 254-255). นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

จุฬาลักษณ์ สมภารวงศ์. (2552). *รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา กับการจัดการความขัดแย้งของ*

นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง. รายงานการวิจัย.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ฉันทิณี รัตนพันธ์. (2555). *ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ การเรียนรู้อย่างมีความสุขกับ*

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาเขต 12 จ.นครศรีธรรมราช (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้

ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยทักษิณ, พัทลุง.

- เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม. (2544). การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของเด็กวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาวิทยาลัยไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- ทิพย์ประภา พิศาลคิลกิตติคุณ. (2558). ความฉลาดทางอารมณ์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน : กรณีศึกษาผู้ปฏิบัติงานฝ่ายควบคุมระบบกำลังไฟฟ้าการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- บุญเรือน พฤษศิริธร, และเขาวเรศ ใจเย็น วิมล เอ็ม โอช. (2556). ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี: ประภาศ ปานเลี้ยง. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์และรูปแบบการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลา. *รายงานการวิจัย*. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ปรีชาพร จันทะกล. (2552). *ปฏิกริยาร่วมระหว่างการอบรมเลี้ยงดู และระดับเขาวนปัญญาต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนช่วงชั้นปีที่ 4 เขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2558). *คู่มือการจัดกิจกรรม "ฝึกคิดแก้ปัญหาพัฒนา EQ"*. นนทบุรี: โครงการ TO BE NUMBER ONE กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- มานิตา ลีโทชาลิต. (2561). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทยในยุคประเทศไทย 4.0, 46(4). *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 283-299.
- เมธิ ประทุมทา. (2556). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 2 ใน โรงเรียนเขตเทศบาลเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- นิลาวรรณ งามจำ. (2559). *ปัจจัยสภาพแวดล้อมและทรัพยากรการเรียนรู้ และปัจจัยการอบรมเลี้ยงดูที่สัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาในหลักสูตรสายวิทยาศาสตร์สุขภาพ*. *รายงานการวิจัย*. สมุทรปราการ : มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- รัตนะ บังสนธ์. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยนเรศวร*. *รายงานการวิจัย*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทิพย์วัลย์ สุรินยา และธัญนิตา เจริญจันทร์. (2556). ความเชื่อด้านสุขภาพการรับรู้ความสามารถของตนเอง รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูพฤติกรรมและการดูแลสุขภาพตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสตรีรัตนบุรี. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 40(1), 69-84.

- ประภาศิริ คุปต์กานต์ และอมรรัตน์ ลีโอนาม. (2558). ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาคณะ
 สาธารณสุขศาสตร์และสิ่งแวดล้อม. *มฉก.วิชาการ*, 18(36), 151-170.
- ศิริกัญญา เก่งทอง และนวลปราง อรุณจิต. (2559). พฤติกรรมการเลี้ยงดูและความฉลาดทางอารมณ์ของ
 นักศึกษา. นราธิวาส: คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.
- วิไลพร นุชสุธรรม. (2559). ความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย.
วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชน มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 4(4), 506-517.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (29 ธันวาคม
 2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12, น.66. สืบค้นจาก
https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422 . กรุงเทพฯ.

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับความฉลาดทางอารมณ์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ทั้งนี้ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการส่งเสริมให้ครอบครัวเลือกรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในวัยรุ่น ได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยจึงขอความกรุณาในการตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง
2. แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ
ส่วนที่ 2 รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา จำนวน 15 ข้อ
ส่วนที่ 3 ความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 52 ข้อ
3. การตอบแบบสอบถามไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถาม หน่วยงาน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องแต่ประการใด ซึ่งข้อมูลที่ได้จะถูกเก็บเป็นความลับและนำไปใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือการให้ข้อมูลของท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวหนึ่งฤทัย อุตตรสัก

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขามนุษยนิเวศน์ เอกพัฒนาครอบครัวและ

สังคม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด

1. เพศ
  - ชาย หญิง
2. อายุ
  - ต่ำกว่า 20 ปี 20-21 ปี 22 ปี ขึ้นไป
3. ศาสนา
  - พุทธ คริสต์ อิสลาม อื่นๆ
4. ภูมิลำเนา
  - เชียงใหม่ ลำพูน เชียงราย ลำปาง
  - แพร่ น่าน พะเยา อื่น.....
5. คณะ,สาขาวิชาที่ศึกษา
  - คณะผลิตกรรมการเกษตร คณะวิศวกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร
  - คณะวิทยาศาสตร์ คณะบริหารธุรกิจ
  - คณะพัฒนาการท่องเที่ยว คณะเทคโนโลยีการประมงและทรัพยากรทางน้ำ
  - คณะเศรษฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
  - คณะสารสนเทศและการสื่อสาร คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบสิ่งแวดล้อม
  - คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยี
6. ลำดับการเกิด
  - ลูกคนเดียว ลูกคนแรก ลูกคนที่ 2
  - ลูกคนสุดท้าย อื่นๆ (โปรดระบุ) .....
7. ผลการเรียน (เกรดเฉลี่ยเทอมสุดท้าย)
  - 0.00 – 1.00 1.01 – 2.00 2.01 – 3.00 3.01 – 4.00
8. สถานภาพสมรสของบิดา/มารดา
  - อยู่ด้วยกัน แยกกันอยู่/หย่าร้าง บิดาหรือมารดาเสียชีวิต

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของบิดา มารดา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
มากที่สุด หมายถึง ท่านได้รับการเลี้ยงดูแบบนั้นมากที่สุด
มาก หมายถึง ท่านได้รับการเลี้ยงดูแบบนั้นมาก
น้อย หมายถึง ท่านได้รับการเลี้ยงดูแบบนั้นน้อย
น้อยที่สุด หมายถึง ท่านได้รับการเลี้ยงดูแบบนั้นน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน					
1	บิดา มารดาเป็นคนกำหนดเป้าหมายในชีวิตว่าต้องเรียนอะไร โดยที่ท่านไม่มีอิสระในการตัดสินใจเลือกเอง				
2	บิดา มารดาสั่งให้ท่านเลิกคบเพื่อน หากเป็นบุคคลที่บิดา มารดา ไม่ชอบ				
3	บิดา มารดาตัดสินใจเรื่องต่างๆแทนท่าน โดยไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นว่าท่านเห็นด้วยหรือไม่				
4	บิดา มารดาบังคับให้ท่านทำตามคำสั่งที่ต้องการทุกเรื่อง				
5	เวลาที่บิดา มารดาไม่อยู่บ้านท่านจะรู้สึกสบายใจและสามารถมีอิสระในการทำอะไรได้ตามใจ				
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย					
6	บิดา มารดาให้ความรักความอบอุ่นและรับฟังความคิดเห็นของท่านเสมอ				
7	บิดา มารดาให้อิสระในการเลือกเรียนตามที่ท่านต้องการด้วยตนเอง				
8	บิดา มารดาเป็นผู้ให้คำปรึกษาเมื่อท่านเผชิญปัญหา เช่น เรื่องการเรียน การคบเพื่อน การดำเนินชีวิตประจำวัน				
9	บิดา มารดาให้โอกาสเมื่อท่านกระทำผิดและให้กำลังใจปลอบใจเมื่อท่านรู้สึกผิดหวัง				
10	บิดา มารดาอนุญาตให้ท่านมีอิสระเที่ยวนอกบ้านได้ตามสมควร				

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น			
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด
รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย					
11	บิดา มารดาปล่อยให้ท่านแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยไม่เคยสนใจสอบถามหรือให้คำแนะนำ				
12	บิดา มารดาให้อิสระในการเที่ยวและการคบเพื่อน โดยท่านไม่ต้องขออนุญาตจากบิดา มารดา				
13	บิดา มารดามักทอดทิ้งให้ท่านอยู่คนเดียว เมื่อมีธุระที่ต้องออกไปทำนอกบ้าน				
14	บิดา มารดาให้ความสนใจเรื่องของตนเองมากกว่าเรื่องของท่านเสมอ				
15	บิดา มารดาไม่มีเวลาพูดคุย หรือให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา ให้ท่านเมื่อท่านเผชิญกับปัญหา				

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด
 จริงมาก หมายถึง ข้อความนั้นจริงมาก
 ค่อนข้างจริง หมายถึง ข้อความนั้นค่อนข้างจริง
 จริงบางครั้ง หมายถึง ข้อความนั้นจริงบางครั้ง
 ไม่จริง หมายถึง ข้อความนั้นไม่จริง

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก	ค่อนข้าง จริง	จริง บางครั้ง	ไม่จริง
1	เวลาโกรธหรือไม่สบายใจ ท่านรับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับท่าน				
2	ท่านบอกไม่ได้ว่าอะไรทำให้ท่านรู้สึกโกรธ				
3	เมื่อถูกขัดใจท่านมักรู้สึกหงุดหงิดจนควบคุมอารมณ์ไม่ได้				
4	ท่านสามารถคอย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงพอใจ				
5	ท่านมักมีปฏิกิริยาตอบรุนแรงต่อปัญหาเพียงเล็กน้อย				
6	เมื่อท่านถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ ท่านจะอธิบายเหตุผลจนผู้อื่นยอมรับได้				
7	ท่านสังเกตได้ เมื่อคนใกล้ชิดมีอารมณ์เปลี่ยนแปลง				
8	ท่านไม่สนใจกับความทุกข์ของผู้อื่นที่ท่านไม่รู้จัก				
9	ท่านไม่ยอมรับสิ่งที่ผู้อื่นกระทำหากสิ่งนั้นต่างจากที่ท่านคิด				
10	ท่านยอมรับได้ว่าผู้อื่นก็อาจมีเหตุผลที่ไม่พอใจการกระทำของท่าน				
11	ท่านรู้สึกว่าผู้อื่นเรียกร้องความสนใจมากเกินไป				
12	แม้จะมีภาระที่ต้องทำท่านก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ				
13	เป็นเรื่องธรรมดาที่จะเอาเปรียบผู้อื่นเมื่อมีโอกาส				
14	ท่านเห็นคุณค่าในน้ำใจที่ผู้อื่นมีต่อท่าน				
15	เมื่อทำผิดท่านสามารถกล่าวคำ “ขอโทษ” ผู้อื่นได้				

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก	ค่อนข้าง จริง	จริง บางครั้ง	ไม่จริง
16	ท่านยอมรับข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ยาก				
17	ถึงแม้จะต้องเสียผลประโยชน์ส่วนตัวไปบ้างท่านก็ยินดีทำเพื่อส่วนรวม				
18	ท่านรู้สึกลำบากใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อผู้อื่น				
19	ท่านไม่รู้ว่าท่านเก่ง หรือถนัดเรื่องอะไร				
20	แม้จะเป็นงานยาก ท่านก็มั่นใจว่าสามารถทำได้				
21	เมื่อทำสิ่งใดไม่สำเร็จ ท่านรู้สึกหมดกำลังใจ				
22	ท่านรู้สึกมีค่า เมื่อได้ทำสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ				
23	เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคและความผิดหวัง ท่านก็จะไม่ยอมแพ้				
24	เมื่อเริ่มทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ท่านมักทำต่อไปไม่สำเร็จ				
25	ท่านพยายามหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาโดยไม่คิดเอาเองตามใจชอบ				
26	บ่อยครั้งที่ท่านไม่รู้ว่าอะไรทำให้ท่านไม่มีความสุข				
27	ท่านรู้สึกว่า การตัดสินใจแก้ปัญหาเป็นเรื่องยากสำหรับท่าน				
28	เมื่อต้องทำอะไรหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ท่านตัดสินใจไม่ได้ว่าจะทำอะไรก่อนหลัง				
29	ท่านลำบากใจเมื่อต้องอยู่กับคนแปลกหน้าหรือคนที่ไม่คุ้นเคย				
30	ท่านทนไม่ได้เมื่อต้องอยู่ในสังคมที่มีกฎระเบียบขัดกับความเคยชินของท่าน				
31	ท่านทำความรู้จักผู้อื่นได้ง่าย				
32	ท่านมีเพื่อนสนิทหลายคนที่คบกันมานาน				
33	ท่านไม่กล้าบอกความต้องการของท่านให้ผู้อื่นรับรู้				
34	ท่านทำในสิ่งที่ต้องการโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน				

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก	ค่อนข้าง จริง	จริง บางครั้ง	ไม่จริง
35	เป็นการยากสำหรับท่านที่จะโต้แย้งกับผู้อื่น แม้จะมีเหตุผลเพียงพอ				
36	เมื่อไม่เห็นด้วยกับผู้อื่นท่านสามารถอธิบายเหตุผลที่เขายอมรับได้				
37	ท่านรู้สึกด้อยกว่าผู้อื่น				
38	ท่านทำหน้าที่ได้ดี ไม่ว่าจะอยู่ในบทบาทใด				
39	ท่านสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ดีที่สุด				
40	ท่านไม่มั่นใจในการทำงานที่ยากลำบาก				
41	แม้สถานการณ์จะเลวร้ายท่านก็มีความหวังว่าจะดีขึ้น				
42	ท่านมองว่าทุกปัญหามักมีทางออกเสมอ				
43	เมื่อมีเรื่องที่ทำให้เครียด ท่านมักปรับเปลี่ยนให้เป็นเรื่องผ่อนคลายหรือสนุกสนานได้				
44	ท่านสนุกสนานทุกครั้งกับกิจกรรมในวันสุดสัปดาห์และวันหยุดพักผ่อน				
45	ท่านรู้สึกไม่พอใจที่ผู้อื่นได้รับสิ่งดีๆ มากกว่าฉัน				
46	ท่านพอใจกับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่				
47	ท่านไม่รู้ว่าทำอะไรทำ เมื่อรู้สึกเบื่อหน่าย				
48	เมื่อว่างเว้นจากภาระหน้าที่ ท่านจะทำในสิ่งที่ฉันชอบ				
49	เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ ท่านมีวิธีผ่อนคลายอารมณ์ได้				
50	ท่านสามารถผ่อนคลายตนเองได้ แม้จะเหนื่อยเล็กน้อยจากภาระหน้าที่				
51	ท่านไม่สามารถทำใจให้เป็นสุขได้จนกว่าจะได้ทุกสิ่งที่ต้องการ				
52	ฉันมักทุกข์ร้อนกับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ที่เกิดขึ้นเสมอ				

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวหนึ่งฤทัย อุทรักษ์
วัน เดือน ปีเกิด	26 กุมภาพันธ์ 2528
สถานที่เกิด	จังหวัดลำพูน
ประวัติการศึกษา	ประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (เทคนิคเภสัชกรรม) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2548 ปริญญาตรี สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2554
สถานที่ทำงาน	โรงพยาบาลลำพูน จังหวัดลำพูน
ตำแหน่ง	เจ้าพนักงานเภสัชกรรมชำนาญงาน

